

Primjena bezuvjetne svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela

Bunić, Andreja

Professional thesis / Završni specijalistički

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:969516>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet u Zagrebu

Poslijediplomski specijalistički studij "Prava djece"

**Primjena bezuvjetne svrhovitosti
prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela**

Autorica: Andreja Bunić, dipl. iur.

Mentorica: Prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas

Varaždin, 5. kolovoz 2023. godine

Sadržaj

Sadržaj	2
I Uvod	4
II Načelo oportuniteta i načelo legaliteta kaznenog progona	8
III Pravni izvori i ostali dokumenti koji uređuju primjenu načela svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima	13
1. Međunarodni izvori i ostali dokumenti	13
a) Pekinška pravila	13
b) Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine.....	14
c) Preporuka Vijeća ministara br. R(87)20 o društvenim reakcijama na maloljetničku delinkvenciju	14
d) Smjernice Odbora ministara o pravosuđu prilagođenom djeci.....	14
e) Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu osumnjičenu ili optuženu u kaznenim postupcima	15
f) Zaključak	17
2. Unutarnji izvori	18
a) Zakon o kaznenom postupku.....	18
b) Zakon o sudovima za mladež	19
c) Zakon o državnom odvjetništvu	21
d) Zaključak.....	24
IV Oblici primjene načela svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima	23
1. Povijesni razvitak i primjena načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima u Republici Hrvatskoj.....	23
2. Ocjena svrhovitosti primjenom članka 72. ZSM-a, tzv. "uvjetovana" svrhovitost	24
3. Ocjena svrhovitosti po članku 73. ZSM-a, tzv. "pendencijska" svrhovitost	25
4. Ocjena svrhovitosti primjenom članka 71. ZSM-a - tzv. "bezuovjetna" svrhovitost	26
5. Funkcija zamjenika državnog odvjetnika za mladež u primjeni maloljetničkog prava prema mlađim punoljetnicima u hrvatskom zakonodavstvu.....	27
V Primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima u nekim stranim zakonodavstvima	29
VI Primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti prema maloljetnicima tijekom 2016. u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu temeljem evidencija iz KM-DO upisnika kaznenih prijava.....	37
1. Općenito o provedenom istraživanju i prikupljenim podacima.....	37
a) Vremensko razdoblje.....	37
b) Uzorak i struktura proučavanih predmeta	37

c)	Načini rješavanja državnoodvjetničkih predmeta, odnosno vrsta državnoodvjetničke odluke	
	37	
2.	Neka učena pitanja	40
a)	Vrsta kaznenih djela u odnosu na koja su donesena rješenja o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a	40
b)	Omjer maloljetnih počinitelja po spolnoj strukturi.....	40
c)	Omjer maloljetnih počinitelja po dobnoj strukturi	40
d)	Vrste evidentiranih kaznenih djela u pokušaju i razlozi nedovršenje kriminalnih radnji od strane maloljetnika	41
e)	Stav maloljetnika prema počinjenju kriminalnih radnji u pojedinim fazama kaznenog postupka.....	41
f)	Socioekonomski status maloljetnih počinitelja kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM	43
g)	Radne navike, pohađanje i izvršavanje redovitog osnovnoškolskog i srednjoškolskog programa obrazovanja maloljetnih počinitelja evidentiranih kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a	48
h)	Utjecaj okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike maloljetnika, kao i činjenica da do predmetnog događaja nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenih djela na primjenu načela svrhovitosti u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a	53
i)	Vrste otuđenih predmeta i počinjenja kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a.....	53
3.	Analiza državnoodvjetničkih predmeta kao primjera dobre prakse	63
a)	Državnoodvjetnička praksa: Primjer broj 1.....	63
(1)	Osnova za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika.....	63
(2)	Činjenični opis kaznenog djela/kriminalnih radnji maloljetnika	63
(3)	Stav maloljetnika/ce prema kriminalnim radnjama	64
(4)	Prikupljeni podaci o ličnosti i obiteljskim prilikama maloljetnika/ce i obrazloženje odbačaja kaznene prijave	64
b)	Državnoodvjetnička praksa: Primjer broj 2.....	64
(1)	Osnova za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika.....	64
(2)	Činjenični opis kaznenog djela/kriminalnih radnji maloljetnika	65
(3)	Stav maloljetnika/ce prema kriminalnim radnjama	65
(4)	Prikupljeni podaci o ličnosti i obiteljskim prilikama maloljetnika/ce i obrazloženje odbačaja kaznene prijave	65
c)	Zaključak	66
VII	Zaključak	68
VIII	Popis literature	71

I Uvod

U ovom radu obradit će se načelo svrhovitosti kaznenog progona, važno načelo kaznenog procesnog prava koje je posebno primjenjivo u odnosu na maloljetnike kao specifičnu kategoriju počinitelja kaznenih djela, a posebno institut „bezuovjetnog odustanka“ od kaznenog progona iz članka 71. stavka 1. i 2. Zakona o sudovima za mladež (dalje: ZSM)¹, odnosno primjena tzv. „bezuovjetne“ svrhovitosti. Naime, svrha redovitog kaznenog postupka je „osigurati primjenu državnih instrumenata javnog kažnjavanja kroz standardizirana pravila odlučivanja o postojanju kaznenog djela i krivnje počinitelja“,² dok je svrha kaznenog postupanja prema maloljetniku drukčija od one u redovitom kaznenom postupku.

Načelo svrhovitosti ili oportuniteta u europskoj kontinentalnoj teoriji i praksi kaznenog procesnog prava smatra se suprotnošću načelu legaliteta, koje se tradicionalno smatra jednim od najvažnijih načela kaznenog procesnog prava, kako u kontinentalnoj Europi, tako i u Republici Hrvatskoj. Načelo svrhovitosti jest po definiciji procesna mogućnost tijela kaznenog progona da unutar zakonskog ovlaštenja, odustanu od kaznenog progona, unatoč dužnosti poduzimanja kaznenog progona sukladno načelu legaliteta kad to zahtijevaju razlozi ekonomičnosti,³ odnosno radi nekog drugog javnog interesa. Zaključivanje o svrhovitosti postupka, ponašanja ili čina u biti predstavlja procjenu stupnja vjerojatnosti da ćemo time postići određene ciljeve i ostvariti određene svrhe. Načelo svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima jedna je od posljedica specifičnosti ciljeva koje takvim postupkom želimo postići, a to je odgoj maloljetnika, promjenu njegova ponašanja, pravilan razvoj, te sprečavanje činjenja kaznenih djela.⁴

Dajući ovlast određenim tijelima da u kaznenom postupku postupaju po načelu svrhovitosti, zakonodavac im je dao mogućnost ocjene da li je i u kojoj mjeri, gledajući ostvarenje svrhe tog postupka, korisno i nužno pokrenuti, odnosno nastaviti kazneni postupak

¹Zakon o sudovima za mladež, (Narodne novine, broj: 84/11., 143/12., 148/13., 56/15. i 126/19.)

²Krapac, Davor, Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije; II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb, 2003., str. 19.,

³Brozović Juraj, Načelo oportuniteta u hrvatskom kaznenom procesnom pravu: nova rješenja i mogućnosti praktične primjene, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja, vol. 44, broj 90, 2011., str. 16,

⁴Cvjetko Božica, Singer Mladen, Kazneno pravna odgovornost mladeži u praksi i teoriji, Organizator, 2011., str. 343-344.

prema počinitelju kaznenog djela, a što se reflektira i u kaznenom postupku prema maloljetnicima. U kaznenom postupku prema maloljetniku svrhovitost kaznenog postupka se ocjenjuje ne sa sastajališta šireg društvenog interesa, već s aspekta maloljetnika. Tako se kazneni postupak neće niti pokrenuti, ili će ga se obustaviti, ukoliko nije u interesu maloljetnika, a što ima zakonsku ovlast odlučiti državni odvjetnik za mladež, odnosno sudac ili vijeće za mladež, ukoliko nakon prikupljenih podataka o počinjenom kaznenom djelu, ličnosti maloljetnika, obiteljskom okruženju i osobnom statusu, smatra da je preuranjeno poduzimati odgojni utjecaj na maloljetnog počinitelja.⁵

Primjena načela svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima izuzetno je značajna jer maloljetni počinitelji kaznenih djela čine posebnu skupinu počinitelja koju se, radi njihove rane dobi (do punoljetnosti), određenim odgojnim, a ne prvenstveno kaznenopravnim sankcijama, može odvratiti od daljnjih počinjenja kaznenih djela u budućnosti. Također, valja naglasiti da su maloljetni počinitelji kaznenih djela još uvijek osobe čija svijest o protupravnosti kriminalnih radnji nije do samog kraja formirana i istančana. Motivi činjenja kaznenih djela kod maloljetnika vrlo su različiti te oni ponekad pribjegavaju činjenju uglavnom kaznenih djela imovinskog karaktera, radi dokazivanja u vršnjačkom društvu, iz zabave, te iz problema nastalih (ne)odgojem u disfunkcionalnim obiteljima.⁶ U manjem dijelu motivi činjenja kaznenih djela maloljetnika su egzistencijalnog karaktera, radi čega i sankcioniranje mora u prvom redu imati odgojni pedagoški karakter.

Primjena načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u prethodnom postupku je važna u postupanju državnog odvjetništva. Naime, prije donošenja meritorne državnoodvjetničke odluke nastoji se interdisciplinarnim pristupom za svakog maloljetnika ponaosob uključiti i zamjenik za mladež (pravnik) i stručni tim (socijalni radnik i psiholog). Od strane nadležnog Centra za socijalnu skrb dostavljaju se socioanamnestički podaci o obitelji maloljetnika (osobni podaci za maloljetnika) te se ujedno dostavlja i mišljenje stručnog suradnika (socijalnog radnika) u općinskom državnom odvjetništvu o mogućim rizicima ponovnog počinjenja kaznenog djela. Tek kroz dostavu navedenih podataka, kao i provjeru činjenice da li se maloljetni počinitelj kaznenog djela pojavljuje kao opetovani počinitelj kaznenih djela, moguće je donijeti ispravnu i zakonitu odluku primjenom načela svrhovitosti, odnosno oportuniteta iz članka 71. Zakona o sudovima za mladež. Ujedno,

⁵Carić Ante, Mlade osobe u kaznenom pravu (počinitelji i žrtve) odabrana poglavlja, Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti, 2002., str. 104.

⁶Godišnje izvješće o radu Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu za 2016. , veljača 2017., str. 50.-56.

svakako valja voditi računa pri svakom pojedinom slučaju da se navedeno načelo ne koristi olako i prečesto, da primjenu istog maloljetni počinitelji ne bi shvatili kao svojevrsni „oprost“ počinjenog kaznenog djela, umjesto kao „posljednju odgojnu opomenu“ radi počinjenja kaznenog djela, što je u svojoj biti „bezuovjetni odustanak“ od kaznenog progona. Valja naglasiti da su novija zakonska rješenja iz primjene u znatnoj mjeri uklonila primjenu sudskog ukora te umanjila njegovo značenje u sustavu maloljetničkih sankcija, a sve više ističe se primjena načela svrhovitosti u prethodnom postupku od strane državnog odvjetnika i posebnih obveza.⁷ U stvarnosti pred sud za mladež više i ne dolaze slučajevi maloljetnika kojima bi sud možda i mogao izreći ukor jer se takvi predmeti sada često rješavaju još u fazi pred državnim odvjetnikom primjenom načela svrhovitosti.⁸

Takvo primjenjivanje načela svrhovitosti pri rješavanju maloljetničkih predmeta ukazuje se naročito prikladnim jer se izbjegavaju negativni, traumatizirajući učinci sudjelovanja maloljetnika u formalnom kaznenom postupku i stigmatizacija u naročito osjetljivoj životnoj fazi formiranja njihovih ličnosti. Ujedno se naglašava da je primjena neformalnih oblika postupanja često efikasnija prema maloljetnicima, koji u pravilu čine lakša kaznena djela epizodnog karaktera.⁹ Njihova primjena rasterećuje rad suda, smanjuje trajanje kaznenog postupka, te time omogućuje veći angažman sudova na složenijim predmetima. Ujedno se time ostvaruje i specifična svrha maloljetničkog kaznenog postupka, a to je reodgoj maloljetnika.

Rad je strukturiran i podijeljen u šest cjelina i zaključak, u kojima će se obraditi načelo svrhovitosti prema odredbama Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP)¹⁰, te prema odredbama *lex specialis* – Zakona o sudovima za mladež. Nakon prikaza povijesnog razvitka, analizirat će se pozitivnopravno uređenje i primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima u Republici Hrvatskoj i u poredbenom pravu. Središnji dio rada predstavlja istraživanje državnoodvjetničke prakse primjene instituta bezuovjetnog odustanka od kaznenog progona prema maloljetnicima tijekom 2016. godine u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu provedeno analizom evidencija iz KM-DO upisnika kaznenih prijava.

Uz to provedeno je empirijsko istraživanje na predmetima koji su vođeni prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu u

⁷Radić Ivana, Hrvatski sustav maloljetničkih sankcija: trenutno stanje i prijedlozi za promjenu Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 24, broj 1, 2017, str. 88.

⁸*Ibid.*

⁹Puharić Biljana, Radić Ivana, Primjena načela svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 22, broj 2, 2015, str. 638.

¹⁰Zakon o kaznenom postupku, (Narodne novine, broj: 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. i 129/19., 130/20. i 80/22).

razdoblju od 1. siječnja 2016. do 31. prosinca 2016. Posebno je analizirano kretanje broja kaznenih prijava zaprimljenih tijekom 2016. godine, spol maloljetnika, dob maloljetnika, vrsta počinjenih kaznenih djela, kao i ponovno činjenje kaznenih djela maloljetnika tijekom 2017. godine u odnosu prema maloljetnicima prema kojima je temeljem odredbe članka 71. stavak 1. i 2. Zakona o sudovima za mladež donijeto rješenje o odbačaju kaznene prijave.

II Načelo oportuniteta i načelo legaliteta kaznenog progona

Načelo oportuniteta sadrži slijedeće: izbjeći kazneni progon kad to zahtijevaju razlozi ekonomičnosti, te izbjeći kazneni progon kad je javni interes za osudom počinitelja kaznenog djela umanjen, odnosno kad se ista svrha može postići i bez provedenog kaznenog postupka. Republika Hrvatska sljedbenica je navedenih trendova poredbenog prava te je širila primjenu ovog načela.¹¹

Načelo legaliteta propisano je člankom 2. stavkom 3. Zakona o kaznenom postupku (dalje: ZKP), koji glasi: „Ako zakonom nije drukčije propisano, državni odvjetnik je dužan pokrenuti kazneni postupak ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo za koje se kazneni postupak pokreće po službenoj dužnosti, a nema zakonskih smetnji za progon te osobe“. Kaznena djela se, u pravilu, progone po službenoj dužnosti, osim ako u Posebnom dijelu Kaznenog zakona uz posebno kazneno djelo ne piše drugačije (da se progoni po privatnoj tužbi).

Zakonske smetnje za kazneni progon u biti se svode na to da:

- 1) iz kaznene prijave proizlazi da prijavljeno djelo nije kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti,
- 2) je nastupila zastara ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem,
- 3) postoje druge okolnosti koje isključuju krivnju ili kazneni progon,
- 4) ne postoji osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio prijavljeno kazneno djelo te
- 5) ako podaci u prijavi upućuju na zaključak da kaznena prijava nije vjerodostojna.

Vezano uz gore istaknuto, načelo legaliteta jamči građanima da će tijelo kaznenog progona pokrenuti kazneni postupak kad god se za to ispune zakonski uvjeti i da će tako postupati jednako prema svima. Zakon o kaznenom postupku u odredbi članka 2. stavka 3. kojom određuje načelo legaliteta, napominje i „ako Zakon drugačije ne propisuje“. Značenje propisanog može se tumačiti dvojako: zakon je time uveo mogućnost propisivanja slučajeva postupanja po oportunitetu, a ujedno je odredio oportunitet kao iznimku, a legalitet kao pravilo.

Sve europske zemlje upoznate su s opcijom diverzije, međutim, pojam "diverzija" različito se shvaća od države do države, te ga je potrebno definirati.

¹¹Vidjeti Brozović, *op. cit.* u bilj. 3, str. 15.,

Doslovno, diverzija znači "čin skretanja s bilo kojeg kursa, zanimanja ili predmeta"¹². U kontekstu kaznenog pravosuđa diverzija se smatra glavnom riječi za "odluke, mjere i strategije, sve oblike reakcije države na počinjeno kazneno djelo koji omogućuju nepokretanje kaznenog postupka".¹³ kojima je cilj izbjeći formalni kazneni progon, suđenje i kazne. Konkretnija definicija diverzije može biti sljedeća: diverzija je obustavljanje slučaja kada je kazneno djelo manje težine i ako se čini da formalni postupak nije primjeren. Diverzija slijedi procesno načelo svrhovitosti (za razliku od strogog načela legaliteta koje obvezno zahtijeva formalne postupke i sudske odluke u svakom slučaju), a glavni joj je cilj izbjeći stigmatizaciju formalnim sudskim postupcima. U europskim sustavima maloljetničkog pravosuđa mogu se naći različiti oblici diverzije: diverzija može biti bezuvjetna ili uvjetna, koja često znači upućivanje maloljetnih prijestupnika zdravstvenim ili socijalnim službama ili u programe mirenja, umjesto da im se sudi u kaznenom sudskom postupku. Diverzija je redovito odluka tužitelja na predsudskoj razini. U mnogim zemljama diverziju može dosuditi sudac, ako se čini da je slučaj nakon optužbe prikladan za obustavu postupanja. U nekim je zemljama čak i policija nadležna za diverziju maloljetnih prijestupnika kako bi se manje ili više potpuno izbjegli kazneni postupci.¹⁴ Reakcija države na maloljetne počinitelje kažnjivih djela koja uzima u obzir načela supsidijarnosti i proporcionalnosti u postupanju prema ovoj specifičnoj populaciji počinitelja pojavila se tijekom šezdesetih godina 20. stoljeća, prvenstveno među europskim državama. Prepoznata je potreba da se maloljetnim delinkventima proširi procesna zaštita, s obzirom na njihovu dob zbog koje su ograničeni u svojim intelektualnim kapacitetima kao i potreba da se ovoj populaciji prilagodi, tako da se ograniči i smanji intenzitet kažnjavanja u odnosu na punoljetne počinitelje. Na tim načelima razvijen je koncept diverzije kao najprimjereniji pristup kojim se maloljetna osoba neće u značajnoj mjeri označiti kao prijestupnik te će se moći lakše i jednostavnije provesti potpuna socijalna integracija pojedinca.¹⁵

¹² Dünkler Frieder, Grzywa Joanna, PruinIneke, Sanctions system and trends in the development of sentencing practices, u: Dünkler Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, PruinIneke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments, vol. 1, 2nd revised edition, str. 1650.-1651.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ *Ibid.*, str. 1653. -1654.

Prema Dünkel Friederi dr. teorijska osnova koncepta diverzije počiva na sljedećim načelima:

- načelo izbjegavanja nepotrebne stigmatizacije, jer vođenje sudskih postupaka i izricanje sankcija maloljetniku značajno etiketira osobu kao prijestupnika i bitno otežava povratak u socijalno prihvatljive okvire;

- načelo odgoja, jer kod maloljetnih osoba prednost pred kažnjavanjem mora imati obrazovna komponenta kao temelj za budući život usklađen sa društveno prihvaćenim normama;

- načelo proporcionalnosti (minimalne intervencije), jer je prema maloljetnim osobama nužno izbjeći izricanje nerazmjerno teških sankcija koje ne odgovaraju težini počinjenog delikta;

- načelo ekonomičnosti, kojim se nastoji osloboditi sudove lakših predmeta i stvoriti prostor za efikasnije rješavanje težih i ozbiljnijih predmeta;

- kriminološko načelo, koje na temelju kriminoloških istraživanja ukazuje na epizodnu prirodu većine maloljetničkih kaznenih djela koja su usto manjeg značaja i karakteriziraju se kao sitan kriminal, a u najvećoj su mjeri prolazne naravi, jer se kriminalne tendencije potpuno gube najkasnije do 25. godine života. Ovakve karakteristike maloljetničkog kriminala snažno podupiru opravdanost koncepta diverzije izbjegavanjem i smanjenjem intervencije države i jačanjem odgojnih metoda;

- načelo sociologije prava, prema kojem se od počinitelja očekuje buduće ponašanje usklađeno s društvenim normama, na temelju utjecaja izrečene posebne, neformalne obveze kao akta povjerenja koje je pruženo počinitelju.¹⁶

Hoće li odstupiti od načela legaliteta u određenim slučajevima i pod određenim pretpostavkama zakonodavac je prepustio ocjeni državnog odvjetnika, koji može odlučiti da li će uvjetno odgoditi ili uvjetno odustati od kaznenog progona. Zakonodavac je primjenu načela uvjetovane svrhovitosti kao mogućnost propisao člankom 206.d važećeg ZKP-a, a ista je bila propisana i ranijom odredbom članka 522. Zakona o kaznenom postupku¹⁷ te već i ranije Zakonom o kaznenom postupku iz 1997.¹⁸, koji je u izvornom članku 175. imao odredbu o primjeni načela uvjetovane svrhovitosti, uz moguću primjenu pet obveza, da bi 2002. katalog

¹⁶*Ibid.*, str. 1654.-1655.

¹⁷ Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, broj: 152/08.) .

¹⁸ Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, broj: 110/97.) .

obveza bio proširen na obvezu podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji radi uklanjanja nasilničkog ponašanja u obitelji.¹⁹

Zakonodavac u članku 206.d stavak 1. ZKP-a, propisuje da državni odvjetnik može, nakon prethodno pribavljene suglasnosti žrtve ili oštećenika, rješenjem odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona, iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ako okrivljenik preuzme obvezu:

1) izvršenja kakve činidbe u svrhu popravljivanja ili naknade štete prouzročene kaznenim djelom,

2) uplate određene svote u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, odnosno u fond za naknadu štete žrtvama kaznenih djela,

3) isplate dospjelog zakonskog uzdržavanja i urednog plaćanja dospjelih obveza,

4) obavljanja rada za opće dobro na slobodi,

5) podvrgavanja odvikavanju od droge ili drugih ovisnosti sukladno posebnim propisima,

6) podvrgavanju psihosocijalnoj terapiji radi otklanjanja nasilničkog ponašanja uz pristanak osumnjičenika na napuštanje obiteljske zajednice za vrijeme trajanja terapije. U rješenju kojim se odgađa ili odustaje od kaznenog progona, koje mora biti obrazloženo, državni odvjetnik odrediti će rok u kojem će osumnjičenik morati ispuniti preuzete obveze, a koji rok ne smije prelaziti godinu dana. Valja istaknuti da prilikom odlučivanja o kaznenoj prijavi primjenom načela svrhovitosti iz članka 206.d. ZKP-a, državni odvjetnik nužno mora voditi računa o pravima i interesima žrtve/oštećenika, te da osumnjičenik dobrovoljno pristaje na obvezu i ispunjenje iste, jer je primjenom navedene norme zakonodavac želio ukazati na preuzimanje odgovornosti te suočavanje s ponašanjem samoga osumnjičenika i opravdanim interesima žrtve/oštećenika.²⁰ Prilikom ovog diverzijskog postupanja bitno je istaknuti da se ne radi o dekriminalizaciji, jer subjektivna i objektivna obilježja kaznenog djela ostaju nepromijenjena, kao i sankcija, a mijenja se samo reakcija države na počinjeno kazneno djelo, te će državni odvjetnik ukoliko osumnjičenik u dodijeljenom roku ne duljem od godine dana ne ispuni koju od preuzetih obveza, kazneni progon nastaviti. Vezano uz specifičnosti djela

¹⁹Cvjetko Božica, Singer Mladen, Kaznenopravna zaštita djece, Zagreb 2013., str. 615.

²⁰*Ibid.*, str. 617.

kaznenopravne zaštite i posebne zaštite djeteta, u svakom konkretnom slučaju valja ocjenjivati kada dolazi u obzir primjena načela uvjetovane svrhovitosti. U Republici Hrvatskoj prema maloljetnicima se primjenjuje dugotrajna praksa primjene načela svrhovitosti, što je razvidno i u važećem zakonskom rješenju, a u praksi je najvažnija njegova primjena u prethodnom postupku u državnom odvjetništvu, kada se odluka donosi temeljem odredaba o bezuvjetnom odustanku od kaznenog progona („bezuvtetnoj“ svrhovitosti, članak 71. ZSM-a) i o uvjetovanom odustanku od kaznenog progona („uvjetovanoj“ svrhovitosti, članak 72. ZSM-a), te kada se primjenjuje načelo svrhovitosti dok je u tijeku izvršenje kazne ili odgojne mjere (članak 73. ZSM-a). Načelo svrhovitosti ima široku primjenu u praksi jer ga mogu koristiti sva pravosudna tijela u svim stadijima kaznenog postupka.²¹ Uspoređujući odredbe Pekinških pravila s odredbama Zakona o sudovima za mladež uočava se da od tijela za koja se preporučuje da mogu ocjenjivati svrhovitost provođenja postupka prema maloljetnicima, jedino policija nema tog ovlaštenja. Takvo zakonsko rješenje stvoreno je jer policija ima poseban položaj u našem kaznenom postupku, te je zakonodavac želio na taj način ovlastiti pravosudna tijela koja su kvalificiranija za donošenje meritorne odluke u postupcima prema maloljetnicima osnovom načela svrhovitosti.²²

²¹Carić Ante i Ivana Kustura: Kamo ide hrvatsko maloljetničko kazneno zakonodavstvo? 2 dio, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 47, broj 4, 2010., str. 780.

²²Carić Ante, Mlađe osobe u kaznenom pravu (počinitelji i žrtve) odabrana poglavlja, Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti, 2002., str. 105.-106.

III Pravni izvori i ostali dokumenti koji uređuju primjenu načela svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima

1. Međunarodni izvori i ostali dokumenti

Slijedi pregled relevantnih međunarodnih dokumenata usvojenih u okviru Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe i Europske unije.

a) Pekinška pravila

Pekinška pravila su najvažniji međunarodni dokument gledano iz aspekta maloljetničkog kaznenog prava, u kojima je između ostalog osobito naglašeno, mogućnost rješavanja maloljetničkog kriminaliteta bez suđenja. Pekinška pravila prihvaćena su na Općoj skupštini Ujedinjenih Naroda Rezolucijom 40/33 od 29. 11. 1985. godine. Pekinška pravila po prvi puta ukazuju i daju smjernice o nužnosti osnivanja posebnog pravosuđa za maloljetnike, a u njima su sadržani minimalni standardi za postupanje s maloljetnicima bez obzira na definiciju maloljetnika ili pravnom sistemu. Sukladno Pekinškim pravilima, nacionalna zakonodavstva trebala bi omogućiti i ostvariti da policija, državno odvjetništvo ili druge službe koje se bave maloljetnim počiniteljima imaju diskrecijske ovlasti za donošenje konačne odluke, bez prethodnog provođenja formalnog sudskog postupka, uz mogućnost naknadnog upućivanja maloljetnika na odgovarajuće društvene službe.²³ Pekinškim pravilima se naglašava nužnost osiguranja jednake primjene kriterija za primjenu neformalnog postupka na svim područjima gdje borave maloljetnici, kako maloljetnici zbog različitog boravišta ne bi bili diskriminirani. Pekinška pravila govore o potrebi postojanja diskrecijske ovlasti (pravilo 6.) i obustave postupka prema maloljetniku (pravilo 11.) u svim stadijima kaznenog postupka i na različitim razinama maloljetničkog pravosuđa²⁴ O potrebi obustavljanja kaznenog postupka prema maloljetnim počiniteljima govori se i u pravilu 17.4. koje propisuje da „nadležno tijelo treba imati ovlaštenje prekinuti sudski postupak u svakom momentu“, dok pravilo 11.2. propisuje da „policija, javno tužiteljstvo ili druge službe koje se bave maloljetničkom problematikom trebaju imati ovlaštenje riješiti slučajeve maloljetničke delikvencije i bez formalnog sudskog postupka u skladu s kriterijima usvojenim u pojedinim podzakonskim sustavima i s načelima sadržanim u Pravilima“, a ujedno se u komentaru pravila 11. ističe da ovlast obustaviti postupak ne mora

²³Vidjeti Puharić, Radić, *op. cit.* u bilj. 9, str. 639.

²⁴Carić Ante, Provedba standarda UN za maloljetničko pravosuđe u hrvatskom maloljetničkom pravu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 43, broj 1, 2006., str. 5.

nužno biti ograničena na beznačajne slučajeve, već se njome treba koristiti kao „značajnim sredstvom“.²⁵

b) Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. godine

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta²⁶, temeljni je međunarodni globalni dokument kojim se štite prava djece, a ratificiralo ju je 196 zemalja svijeta, dok Republiku Hrvatsku obvezuje od 8. listopada 1991. Postupanja prema maloljetnicima uređena su člancima 37. i 40. Konvencije. Člankom 37. Konvencije utvrđene su obveze država potpisnica Konvencije o načinu postupanja u slučajevima ograničenja ili oduzimanja slobode maloljetniku, dok je Konvencijom o pravima djeteta „u članku 40. stavku 3. točka b) utvrđeno kako je potrebno da države osiguraju odgovarajuće mjere za postupanje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela kad god je to primjereno i poželjno bez posezanja za sudskim postupcima, uz osiguranje punog poštivanja ljudskih prava i pravne zaštite“.

c) Preporuka Vijeća ministara br. R(87)20 o društvenim reakcijama na maloljetničku delinkvenciju

Preporuka Vijeća ministara broj R(87)20 o društvenim reakcijama na maloljetničku delinkvenciju, prihvaćena je od strane Vijeća ministara 17. rujna 1987. godine. Preporukom je naglašena potreba promicanja i poticanja komparativnih istraživanja u području maloljetničke delinkvencije kao temelj za postupanje u navedenom području. U Preporuci se navodi stalna edukacija policije, sudaca, državnih odvjetnika, socijalnih radnika te svih drugih osoba koja dolaze u doticaj s maloljetničkom delinkvijom. U Preporuci se državama članicama ukazuje na nužnost razvijanja „postupaka odvratanja i posredovanja“ u svrhu sprečavanja ulaska maloljetnika u sistem kaznenog pravosuđa, ali sve uz pristanak maloljetnika.²⁷ Sukladno odredbama Preporuke, u takvim postupcima konačnu odluku može donijeti policija ili tužitelj, uz prethodni pristanak maloljetnika i aktivno sudjelovanje njegovih roditelja.

d) Smjernice Odbora ministara o pravosuđu prilagođenom djeci

Smjernice Odbora ministara o pravosuđu prilagođenom djeci²⁸ su dio Strategije Vijeća Europe o pravima djece, te su stvorene od strane grupe specijalista koji su u svome istraživanju

²⁵Vidjeti Carić *op. cit.* u bilj. 22, str. 105.

²⁶Konvencija o pravima djeteta, *Službeni list SFRJ* br. 15/1990, *Narodne novine –Međunarodni ugovori* br. 12/1993, 20/1997 // *UN Convention on the Rights of the Child, CRC*. Tekst Konvencije dostupan na: http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf

²⁷Vidjeti Cvjetko, Singer, *op. cit.* u bilj. 4, str. 25.

²⁸Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice, 17. 11. 2010., dostupne na mrežnim stranicama Vijeća Europe: <http://www.coe.int>.

konzultirali gotovo 3800 djece u Europi. Smjernice su praktični alati osnovani na postojećim internacionalnim i Europskim standardima koje nacionalni sustavi trebaju upotrebljavati u svojim reformama pravosuđa u dijelu pravosuđa prilagođenom djeci. Njima se promiče najbolji interes djeteta, briga, poštovanje, te jednaki tretman djece u pravosuđu. Također njima se potiče razvitak multidisciplinarnog pristupa i treninga, kao i provođenja sigurnog okruženja za djecu u svim stadijima pravosudnog postupka prilagođenog djeci. U dijelu B. (Pravosuđe prilagođeno djeci) naglašeno je kako se u postupanju prema maloljetnicima, a prije sudskog postupka, kada je to u njihovu najboljem interesu, trebaju primjenjivati mjere diverzije, poput mirenja, izvansudske nagodbe i slične alternativne mjere. „Smjernice se pozivaju na Konvenciju UN-a o statusu izbjeglica, na Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, na Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, na UN Konvenciju o pravima djeteta, na UN Konvenciju o pravima osoba s poteškoćama, Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europsku konvenciju o ostvarivanju dječjih prava, Revidiranu Europsku Socijalnu povelju, Konvenciju VE o kontaktima, Konvenciju VE o zaštiti djece od spolnog iskorištavanja i spolne zloporabe, te na Konvenciju o posvojenju (revidiranu).“²⁹

e) Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu osumnjičenu ili optuženu u kaznenim postupcima

Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu osumnjičenu ili optuženu u kaznenim postupcima (dalje: Direktiva)³⁰ ima za cilj utvrditi zajedničke minimalne standarde o postupovnim pravima djece u Europskoj uniji. Cilj ove Direktive je svakako prije svega utvrđenje procesnih jamstava koja maloljetnici mogu razumjeti te tako pratiti kazneni postupak i u svakom pojedinačnom slučaju ostvariti pravo na pravično suđenje, uz ostvarivanje specijalne prevencije.³¹ Države članice u obvezi su bile odredbe Direktive implementirati u svoje nacionalne pravne sustave do 11. lipnja

²⁹Hrabar, Dubravka, Nova procesna prava djeteta – europski pogled, Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske, vol. 4, broj 1, 2013, str. 73.

³⁰Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu osumnjičenu ili optuženu u kaznenim postupcima, objavljena u Službenom listu Europske unije L132/1 od 21. svibnja 2016., tekst Direktive dostupan je na mrežnim stranicama Eur_Lex-a, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0800>.

³¹Radić Ivana, Implementacija Direktive o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima u noveli Zakona sudova za mladež, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, broj 2, 2020. str. 573.

2019., dok je Republika Hrvatska obvezu o transponiranju Direktive u svoje zakonodavstvo ispunila četvrtim po redu izmjenama Zakona o sudovima za mladež(dalje: ZID ZSM).³²

Člankom 7. Direktive propisano je pravo na pojedinačnu ocjenu (djece koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku) prilikom koje se posebno uzima u obzir osobnost djeteta i njegova zrelost, djetetova gospodarska, socijalna i obiteljska pozadina, te svaka eventualna pojedinačna ranjivost, a sve u svrhu utvrđenja da li će djeci tijekom kaznenog postupka biti neophodne posebne mjere, te kako bi se utvrdio stupanj njihove kaznene odgovornosti i prikladnost pojedine sankcije ili obrazovne mjere. Potrebno je svakako prilagoditi opseg i detalje pojedinačne ocjene okolnostima predmeta, imajući na umu težinu prijavljenog kaznenog djela i mjere koje bi se mogle poduzeti ako djetetu bude utvrđena krivnja za prijavljeno kazneno djelo. Pojedinačnu ocjenu potrebno je provoditi u najranijoj prikladnoj fazi postupka i pravovremeno. Izmjenama ZSM-a u cilju hitnijeg postupka prema maloljetnicima utvrđeno je da državni odvjetnik pribavljanje podataka potrebnih za ocjenu psihofizičke razvijenosti maloljetnika i podataka o osobnim i obiteljskim prilikama trenutačno može predložiti alternativno ili stručnom suradniku u državnom odvjetništvu ili centru za socijalnu skrb. U Hrvatskoj je uvažen standard da osobe koje sudjeluju u kaznenom postupku prema maloljetniku, od policije do suda, moraju biti za to posebno osposobljene, a što se odnosi i na odvjetnike.³³Člankom 11. Direktive, sugerira se kada su u mogućnosti suci i tužitelji koji se bave kaznenim postupcima u kojima sudjeluju djeca, da koriste mjere diverzije, izbjegavajući sudski postupak. Ujedno se ukazuje da bi države članice takvim sucima i tužiteljima trebale osigurati stalne edukacije u pogledu prava djece, prikladnih tehnika ispitivanja, dječje psihologije i komunikacije na jeziku prilagođenom djeci. U aktualnoj držanoodvjetničkoj praksi pokazalo se kako su suci za mladež i zamjenici državnog odvjetnika za mladež često dovoljno specijalizirani za rad na predmetima maloljetnika jer u svakodnevnom radu imaju i više nego dovoljan broj maloljetničkih predmeta te su dovoljno educirani o posebnostima kaznenog postupka prema maloljetniku.

Također od bitnijih međunarodnih izvora valja još spomenuti Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije iz 1990. (tzv. Rijadske smjernice), Minimalna standardna pravila Ujedinjenih naroda za mjere ne-pritvora (tzv. Tokio-pravila), Preporuka

³²Zakon o sudovima za mladež, NN 84/2011, 143/2012, 148/2013, 56/2015, 126/2019.,zadnje izmjene stupile su na snagu 1. 1. 2020., ZID ZSM-a, NN 129/2019.

³³ Vidjeti Radić Ivana, *op.cit.* u bilj. 31., str. 596.

Vijeća Europe o "novim načinima postupanja s maloljetničkom delinkvencijom i ulozi maloljetničkog pravosuđa" iz 2003., Europska pravila za maloljetnike koji podliježu sankcijama ili mjerama (ERJOSSM), Rec (2008) 11, s obzirom na načela minimalne intervencije i proporcionalnosti.³⁴

f) **Zaključak**

Opće usvojeni međunarodni standardi postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela ukazuju na potrebu da se prema njima ne pokreće redoviti kazneni postupak u slučajevima ostvarenja određenih okolnosti koje opravdavaju izostanak angažiranja pravosudnog aparata u cjelini i formalizacije postupka, kada se ocijeni da takav postupak nije nužno provesti i kad bi takvo formalno postupanje proizvelo neželjene negativne učinke na samog maloljetnog počinitelja. Zakonski okvir koji to može omogućiti podrazumijeva regulaciju ovlasti nadležnih tijela, različitih od sudova, da diskrecijskom odlukom i izricanjem neformalnih sankcija pravomoćno dovrše postupak prema maloljetniku. Nadležno tijelo koje bi bilo ovlašteno za provođenje neformalnog postupanja prema maloljetnicima prvenstveno je javno tužiteljstvo/državno odvjetništvo, ali načelno dolazi u obzir i policija, no uz uvjet da su ta tijela kadrovski osposobljena za provođenje potpuno specifičnih postupaka prema djeci počiniteljima kažnjivih djela. U postupanju tih tijela naročito se ističe zahtjev da ona pravodobno, potpuno i na prilagođen način informiraju dijete, ali i njegove roditelje, odnosno osobe koje ga zastupaju, o položaju i pravima djeteta u postupku koji se prema njemu provodi, pa tako i o svim alternativnim rješenjima koje postoje i koje je u konkretnom predmetu moguće primijeniti. Konačnu odluku u postupku moguće je donijeti isključivo uz pristanak samog djeteta, što znači da je isključeno svako nametanje mogućeg ishoda postupka za koje se iskaže protivljenje djeteta. Razumljivo je da u svakom trenutku ostaje očuvano pravo tijela kaznenog progona da pokrene formalni kazneni postupak, ali u takvom slučaju potrebno je u potpunosti ostvariti pravo na pravično suđenje, pa zakonom mora biti zajamčeno da dijete kao optuženik ima najmanje ista procesna prava kao i odrasla osoba koja se tereti za počinjenje kažnjivog djela.

³⁴Vidjeti Dünkel Frieder i dr., *op. cit.* u bilj. 12, str. 1652.-1653.

2. Unutarnji izvori

U Republici Hrvatskoj zakonodavni okvir koji u širem ili užem smislu uređuje primjenu načela svrhovitosti koja je predmet ovog rada čine sljedeći izvori.

a) **Zakon o kaznenom postupku**

Odredbama članka 206.c, 206.d i 206.e ZKP-a, uređen je odbačaj kaznene prijave prema načelu svrhovitosti. Osim kad mu je to dopušteno prema posebnom zakonu, državni odvjetnik može rješenjem odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, ako je:

1) s obzirom na okolnosti vjerojatno da će u kaznenom postupku okrivljenik biti oslobođen od kazne,

2) protiv okrivljenika u tijeku izvršenje kazne, a pokretanje kaznenog postupka za drugo kazneno djelo nema svrhe s obzirom na težinu, narav djela i pobude iz kojih je ono počinjeno, te na rezultate koje je kazna ili druga mjera ostvarila na počinitelja da ubuduće ne čini kaznena djela,

3) okrivljenik izručen ili predan stranoj državi ili međunarodnom kaznenom sudu radi provođenja postupka za drugo kazneno djelo,

4) okrivljenik prijavljen za više kaznenih djela kojima je ostvario bića dvaju ili više kaznenih djela, ali je svrhovito da se počinitelj osudi samo za jedno, jer pokretanje kaznenog postupka za druga kaznena djela ne bi imalo bitnog utjecaja na izricanje kazne ili drugih mjera prema počinitelju. Odredbom članka 206.d stavak 1. ZKP-a, propisano je da državni odvjetnik može, nakon prethodno pribavljene suglasnosti žrtve ili oštećenika, rješenjem uvjetno odgoditi ili odustati od kaznenog progona, iako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina ako osumnjičenik odnosno okrivljenik preuzme obvezu:

- 1) izvršenja kakve činidbe u svrhu popravljivanja ili naknade štete prouzročene kaznenim djelom,
- 2) uplate određene svote u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe,
- 3) isplate dospelog zakonskog uzdržavanja i urednog plaćanja dospjelih obveza,
- 4) obavljanja rada za opće dobro na slobodi,

- 5) podvrgavanja liječenju ili odvikavanju od droge ili drugih ovisnosti sukladno posebnim propisima,
- 6) podvrgavanja psihosocijalnoj terapiji radi otklanjanja nasilničkog ponašanja bez napuštanja obiteljske zajednice ili uz pristanak osumnjičenika na napuštanje obiteljske zajednice za vrijeme trajanja terapije. Odredbom članka 206. e ZKP-a, propisano je da Glavni državni odvjetnik može pod uvjetima i na način propisan posebnim zakonom rješenjem odbaciti kaznenu prijavu ili odustati od kaznenog progona tijekom kaznenog postupka ako je to razmjerno težini počinjenih kaznenih djela i značenju iskaza te osobe, važno za otkrivanje i dokazivanje kaznenih djela i članova zločinačke organizacije, odnosno zločinačkog udruženja.

b) Zakon o sudovima za mladež

Zakonom o sudovima za mladež propisane su odredbe o bezuvjetnom odustanku od kaznenog progona („bezuovjetna“ svrhovitost, članak 71. ZSM-a), o uvjetovanom odustanku od kaznenog progona („uvjetovana“ svrhovitost, članak 72. ZSM-a) te načelo svrhovitosti dok je u tijeku izvršenje kazne ili odgojne mjere (članak 73. ZSM-a). Navedeni instituti detaljnije će se analizirati u nastavku rada.

U Republici Hrvatskoj maloljetnici svoj položaj imaju zakonski reguliran posebnim zakonom - ZSM-om, koji je prvi put donesen 1997., a trenutno je na snazi ZSM donijet 2011., a do sada ZSM je mijenjan četiri puta, te je donošenje posljednje izmjene bilo nužno radi usklađenja ZSM-a sa zakonodavstvom Europske unije, odnosno odredbama Direktive. Također je ZSM mijenjan da bi se usuglasio sa sve većim brojem izmjena ZKP-a, od kojih je najvažnija izmjena iz 2017., kojom je regulirano policijsko ispitivanje osumnjičenika i uhićenika.³⁵

U ovom dijelu rada ću iznijeti ukratko usporedbu odredaba Direktive 2016/800/EU i izmjena Zakona o sudovima za mladež bitnih za primjenu „bezuovjetne“ svrhovitosti prema maloljetnicima i donošenje rješenja o odbačaju kaznene prijave. Naime, svaki maloljetnik prilikom prethodnog postupka u državnom odvjetništvu povodom zaprimanja kaznene prijave, koja za posljedicu ima donošenje meritorne državnoodvjetničke odluke, mora biti ispitan po čl. 208.a ZKP-a, bilo pred policijskom službenikom ili pred zamjenikom za mladež tijekom radnog vremena, ili pred sucem za mladež za vrijeme dežurstva. Radi navedenog ću se posebno osvrnuti na tri prava uređena Direktivom i posljednjom izmjenom ZMS-a, a radi se o pravu na informaciju, pravu maloljetnika na informiranje roditelja ili skrbnika, kao i o pravu na audio-vizualno snimanje i ispitivanja maloljetnika. Pravo na informaciju u ZSM-u je propisano novim

³⁵Vidjeti Radić Ivana, *op.cit.* u bilj. 31., str. 574.

člankom 53.a stavkom 1. i 2. Sukladno ZSM-u, pouka o pravima maloljetnika, pored sadržaja pouke o pravima koja vrijedi za sve okrivljenike prema ZKP-u, mora sadržavati i popis prava koja vrijede samo za maloljetnike. Maloljetnika je nužno na njemu razumljiv i prihvatljiv način usmeno podučiti o značenju prava iz predane pouke, od strane tijela koji vodi postupak..³⁶ Ukoliko tijelo koje vodi postupak utvrdi da maloljetnik iz bilo kojeg razloga ne razumije pouku o pravima i prava koja ima i koja mu se dodjeljuju, potrebno je da zastane s postupkom dok se ne uvjeri da maloljetnik istu doista i razumije, a u dodatnom pojašnjenju dodijeljenih prava od koristi može svakako biti i branitelj maloljetnika. Ukoliko uspoređujemo sadržaj prava na informaciju prema Direktivi i prema odredbama ZSM-a, vidljivo je određeno nesuglasje. Naime, u ZSM-u nije navedeno kako se maloljetnika mora upoznati s općim aspektima vođenja postupka, kao što je to navedeno u članku 4. stavku 1. Direktive. Sukladno Direktivi, tijekom davanja pouke o pravima maloljetniku se treba ukratko pojasniti kako će se dalje odvijati kazneni postupak, koje će se radnje poduzimati i od strane kojeg tijela, dok odredbe ZSM-a ne sadrže taj dio, te se zaključuje da je pravo na informaciju iz Direktive nepotpuno implementirano. ZSM ne pravi razliku između pojedinih prava kako to pravi Direktiva, te se maloljetnika sa svim pravima upoznaje u istom trenutku. Naš zakonodavac je imao stav prilikom donošenja izmjena daje ponovno obavještanje maloljetnika o tim pravima nepotrebno jer su ona već sadržana u općoj pouci o pravima, iako se sadržaj i opseg prava na branitelja i prava na pravnu pomoć razlikuju u slučaju maloljetnika u odnosu na odrasle okrivljenike, te se zaključuje da je potrebno maloljetnika u pouci o pravima dodatno upoznati s navedenim pravima..³⁷ Jedno od bitnijih prava koje je karakteristično za maloljetnike jest pravo da se pouka o pravima dostavi i njihovim roditeljima. Sukladno Direktivi države su dužne omogućiti da roditelji u najkraćem mogućem roku dobiju istu pouku o pravima kao i maloljetnici. Predmetno pravo u ZSM-u je uvedeno čl. 53.a st. 3.–7. Prema ZSM-u pouka o pravima se osim maloljetniku dostavlja i roditelju ili skrbniku..³⁸ Da bi se mogla donijeti odgovarajuća državnoodvjetnička odluka, bilo optužni prijedlog ili rješenje o odbačaju temeljem načela svrhovitosti, tijekom prethodnog kaznenog postupka, maloljetnik mora biti ispitan, bilo pred policijom po čl. 208. ZKP-a, ili pred zamjenikom državnog odvjetnika za mladež ili suca za mladež. Takvo ispitivanje tijekom kaznenog postupka se audio-vizualno snima. Prema Direktivi ta obveza ne vrijedi apsolutno, već treba razmjerno utvrđivati da li je

³⁶*Ibid*, str. 578.

³⁷*Ibid*, str. 579-580.

³⁸*Ibid*, str. 580-581.

potrebno snimanje ovisno o okolnostima predmeta, a ako se ne snima ispitivanje maloljetnika, treba biti zabilježeno zapisnikom.³⁹ Odredbe o policijskom ispitivanju maloljetnika nisu bile sadržane u ZMS-u prije zakonskih izmjena, te se policijsko ispitivanje maloljetnika provodilo sukladno općim propisima. Trenutno je u ZSM-u propisano kako policija treba provesti ispitivanje maloljetnika sukladno njegovim odredbama i odredbama ZKP-a. Također je bitno za istaknuti, da ukoliko maloljetnik nije ispitan na policiji ili pred sućem za mladež nakon uhićenja, da će se ispitivanje provesti pred zamjenikom državnog odvjetnika za mladež, kao prva dokazna radnja, a ako je maloljetnik osumnjičen za počinjenje kaznenog djela koje spada u nadležnost županijskog suda, tada ga obvezno mora ispitati državni odvjetnik za mladež ili sudac za mladež, te se takovo ispitivanje mora audio-vizualno snimati.⁴⁰

c) Zakon o državnom odvjetništvu

Zakonom o državnom odvjetništvu⁴¹ koji je se primjenjivao do 31. kolovoza 2018., i to člankom 72. stavak 1., propisano je da kada je u posebnom zakonu određeno da se kaznena prijava može odbaciti iz razloga svrhovitosti, zamjenik državnog odvjetnika će prije donošenja odluke o tome izvijestiti državnog odvjetnika, no takva obveza novim Zakonom o državnom odvjetništvu⁴² koji se primjenjuje od 1. rujna 2018., nije propisana čime se još više ukazuje na neovisnost u radu zamjenika državnih odvjetnika. Naime, člankom 57. stavkom 4. novog Zakona o državnom odvjetništvu propisano je da je zamjenik državnog odvjetnika odgovoran za rad u predmetu koji mu je dodijeljen i ovlašten je poduzimati sve radnje na koje je po zakonu ovlašten državni odvjetnik. Iznimno, neovisnost u radu i donošenju odluka može se ograničiti na način propisan Zakonom o državnom odvjetništvu. Stavkom 5. istog članka Zakona navodi se da je zamjenik državnog odvjetnika dužan na zahtjev državnog odvjetnika upoznati ga s radom u pojedinom predmetu i odlukom koju namjerava donijeti, a također je dužan upoznati državnog odvjetnika s radom na pojedinom predmetu od posebnoga državnog interesa ili u kojem se pojavljuju složena činjenična i pravna pitanja.

d) Zaključak

³⁹*Ibid.*, str. 592-593.

⁴⁰*Ibid.*

⁴¹Zakon o državnom odvjetništvu (Narodne novine broj: 76/09., 153/09., 116/10., 145/10., 57/11., 130/11., 72/13., 148/13., 33/1.5, 82/15.)

⁴²Zakon o državnom odvjetništvu (Narodne novine broj: 67/18. i 21/22).

Unutarnji izvori u Republici Hrvatskoj uređuju primjenu načela svrhovitosti u prvome redu od strane pravosudnog tijela – nadležnog državnog odvjetništva. Svaki zamjenik unutar navedenog tijela kojemu je predmet, u kojemu je zaprimljena kaznena prijava podnositelja ili posebno izvješće policije, dodijeljen u rad, zapravo ima široke ovlasti glede donošenja meritornih odluka temeljem načela svrhovitosti, vezano uz prijavljene počinitelje kaznenih djela i to u odnosu na maloljetnike ili mlađe punoljetnike. Naime, zamjenici državnih odvjetnika prilikom odlučivanja o kaznenim prijavama temeljem načela svrhovitosti svojim radom predstavljaju svojevrstan „filter“, gdje već veliki broj kaznenih prijava u kojima je donijeto rješenje o odbačaju temeljem načela svrhovitosti po logici stvari niti ne stigne pred nadležna Vijeća za mladež Općinskih sudova, s obzirom da je predmet riješen primjenom načela svrhovitosti pred zamjenikom Općinskog državnog odvjetnika koji ima široku samostalnost u postupanju.

IV Oblici primjene načela svrhovitosti u postupku prema maloljetnicima i mladim punoljetnicima

1. Povijesni razvitak i primjena načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima u Republici Hrvatskoj

Primjena načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima na području Hrvatske nije novost uvedena ZSM-om iz 1997., već je stoljetna praksa. „Naredba Bana Hrvatske, Slavonije i Dalmacije broj 20829 o „Kaznjavanju i zaštićivanju mladeži“ od 13. 12. 1918. u svojem je § 20. predviđala da državni odvjetnik može sucu dati izjavu da „ne nalazi razloga ni za podignuće optužbe, ni za nastavak postupka“ kad je smatrao kako je počinjeno „kaznjivo djelo tako neznatno da je obustava postupka poželjna u interesu budućeg vladanja i ćudorednog razvitka mlađahnog lica“.⁴³Naredba je 1922. postala zakonom, a nakon II. svjetskog rata u okviru bivše Jugoslavije je 1959. bila donesena I. Novela Krivičnog zakonika iz 1951. koja je anticipirala čitav niz naprednih rješenja u pravnom položaju maloljetnika, koja su kasnije usvojena u međunarodnim aktima i standardima o maloljetničkom kaznenom pravu.⁴⁴ Osamostaljenjem Hrvatske kao suverene države njezinim prethodnim izdvajanjem iz Jugoslavije stvoreni su uvjeti za donošenje posebnog zakona 1997. godine pod nazivom Zakon o sudovima za mladež (dalje: ZSM/1997)⁴⁵, kojim je sveobuhvatno uređen kaznenopravni položaj maloljetnih počinitelja kaznenih djela. U 20. stoljeću odredbe o primjeni načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima bile su sadržane u odredbama Zakona o kaznenom postupku, te su kao takve bile neizmijenjene.⁴⁶ Od kada je donijet Zakon o sudovima za mladež 1997. kao temelj za odlučivanje sukladno načelu svrhovitosti prema maloljetnicima nisu se više primjenjivale odredbe iz Zakona o kaznenom postupku, nego posebne odredbe čl. 63.- 65. ZSM/1997. U ZSM/1997 zadržani su isti kriteriji svrhovitosti kao i u prethodnim zakonskim rješenjima, ali je primjena načela svrhovitosti omogućena za širi krug kaznenih djela.⁴⁷ U ZSM/1997 propisana je i podignuta visina zapriječene kazne zatvora za primjenu načela svrhovitosti s kaznenih djela za koja je propisna kazna zatvora do tri godine na kaznena djela

⁴³Vidjeti Cvjetko, Singer, *op. cit.* u bilj. 4., str. 336.

⁴⁴Carić Ante, Provedba standarda UN za maloljetničko pravosuđe u hrvatskom maloljetničkom pravu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 43, broj 1, 2006., str. 2.

⁴⁵Zakon o sudovima za mladež (Narodne novine, broj 111/97.).

⁴⁶Detaljnije o primjeni načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima na području Hrvatske tijekom 20. stoljeća vidi u: Hirjan, F., Singer, M., Maloljetnici u krivičnom pravu, Zagreb, Globus, 1991., str. 365-374.

⁴⁷Vidjeti Puharić, Radić, *op. cit.* u bilj. 4., str. 649.

za koja je zapriječena kazna zatvora do pet godina, čime je omogućena primjena načela svrhovitosti za širi krug kaznenih djela.

Državni je odvjetnik sukladno odredbi čl. 64. ZSM/1997 prvi put mogao svoju odluku o odustanku od kaznenog progona prema maloljetniku i uvjetovati prethodnim ispunjenjem određenih obveza.⁴⁸ „Uvođenjem uvjetovane svrhovitosti u ZSM/1997 hrvatski je zakonodavac još jednom pokazao kako na području maloljetničkog kaznenog zakonodavstva naša zakonska rješenja prate najnovija dostignuća i trendove u razvoju suvremenog maloljetničkog kaznenog prava.“⁴⁹

2. Ocjena svrhovitosti primjenom članka 72. ZSM-a, tzv. "uvjetovana" svrhovitost

Člankom 72. ZSM-a propisano je odlučivanje po načelu svrhovitosti u prethodnom postupku kada državni odvjetnik za mladež svoju odluku da neće voditi kazneni postupak prema maloljetniku uvjetuje ispunjenjem određenih obveza (uvjetovana svrhovitost). Ova se odredba primjenjuje kada ocjenjujući okolnosti za primjenu odredbe članka 71. ZSM-a (dakle za kaznena djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina ili novčana kazna, postoji osnovana sumnja da su se u postupanju maloljetnika ostvarila obilježja kaznenog djela), vođenje kaznenog postupka prema maloljetniku ne bi bilo svrhovito, ali državni odvjetnik za mladež utvrdi da odluku o nepokretanju kaznenog postupka treba uvjetovati spremnošću maloljetnika za ispunjenje određenih obveza.

Prema članku 72. stavak 1. ZSM-a državni odvjetnik može od maloljetnika tražiti ispunjenje slijedećih obveza: da se ispriča oštećeniku, da prema vlastitim mogućnostima popravi štetu nanесenu kaznenim djelom, da se uključi u postupak posredovanja kroz izvansudsku nagodbu, da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili poslove komunalnog ili ekološkog značenja, da se uz suglasnost maloljetnikovog zakonskog zastupnika podvrgne postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti, da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalištu za mlade, da se radi provjere znanja prometnih propisa uputi u nadležnu ustanovu za osposobljavanje vozača, te druge obveze koje su primjerene s obzirom na počinjeno kazneno djelo i osobne i obiteljske prilike maloljetnika.

Sve te obveze primjenjuju se u smislu odredbi koje se odnose na izvršavanje odgojne mjere posebne obveze iz članka 10. ZSM, no one ne predstavljaju odgojnu mjeru, nego činidbu na čije izvršenje se maloljetnik dragovoljno obvezuje. Maloljetnik obveze ispunjava uz

⁴⁸Vidjeti članak 64. stavak 1. i 2. ZSM/1997.

⁴⁹*Ibid.*

suradnju i nadzor centra za socijalnu skrb. Na temelju članka 72. stavka 2. ZSM-a, po ispunjenju obveze državni odvjetnik za mladež donosi konačnu odluku o nevođenju kaznenog postupka prema maloljetniku. O toj svojoj odluci državni odvjetnik obavještava centar za socijalnu skrb, oštećenika sa uputom za ostvarivanje imovinskopравnog zahtjeva u parnici te policiju ako je podnijela kaznenu prijavu. Dakle, zaključno kod „uvjetovane“ svrhovitosti potrebno je ispuniti sve zakonske pretpostavke kao i kod „bezuvtetne“ svrhovitosti, a razlika je u tome što državni odvjetnik svoju odluku o nepokretanju kaznenog postupka prema maloljetniku može uvjetovati prethodnim ispunjenjem posebnih obveza. U tu svrhu državni odvjetnik maloljetniku može naložiti jednu ili više posebnih obveza koje sadržajno odgovaraju posebnim obvezama kao formalnim maloljetničkim sankcijama po članku 10. stavak 2. ZSM. Obveze moraju biti objektivno ispunjive za maloljetnika te ne smiju predstavljati teret nerazmjern težini i okolnostima počinjenog djela. Izbor posebne obveze mora biti usklađen i s karakteristikama osobnosti maloljetnika, jer se prioritarno nastoji ostvariti njegova potpuna resocijalizacija i u što je moguće u većoj mjeri minimalizirati rizik za recidivizam. Za uspješnost postupka stoga je nužna svestrana analiza predmeta i suradnja državnog odvjetnika sa stručnim osobama psiholozima, defektolozima, socijalnim radnicima i socijalnim pedagozima, ali i s osobama iz neposredne maloljetnikove okoline koje su u određenoj mjeri i formirale njegov stav prema društvenim vrijednostima, prvenstveno roditeljima i članovima uže obitelji.

3. Ocjena svrhovitosti po članku 73. ZSM-a, tzv. "pendencijska" svrhovitost

„Pendencijska svrhovitost“ nalazi svoju uporabu u državnoodvjetničkoj praksi kada je prema maloljetniku koji je prijavljen (postoji osnovana sumnja) za počinjenje nekog kaznenog djela u tijeku izvršenje kazne ili odgojne mjere (zbog drugog kaznenog djela), ako mu je pravomoćno izrečena kazna ili odgojna mjera (zbog drugog kaznenog djela), ili je odlukom centra za socijalnu skrb smješten u ustanovu socijalne skrbi, tada državni odvjetnik može odlučiti da neće voditi kazneni postupak za to kazneno djelo, ako s obzirom na težinu i narav djela i pobude iz kojih je ono počinjeno, vođenje postupka i izricanje sankcije za to djelo očito ne bi imalo svrhe.

Državni odvjetnik u primjeni članka 73. ZSM nije ograničen rasponom zakonski propisane kazne (kao kod primjene članka 71. i 72. ZSM), što znači da ovu odluku može donijeti i kada se radi o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora i preko pet godina.

Državni odvjetnik za mladež, ako ima stručnog savjetnika izvan pravne struke, dostavlja mu predmet uz uputu da ocijeni svrhovitost postupanja po članku 73. ZSM-a. U svojem mišljenju stručni savjetnik – defektolog daje podatke o osobnim i obiteljskim prilikama te

podatke o tijeku izvršavanja maloljetničke sankcije, uz navođenje da li je ocijenjeno kako izrečena sankcija, odnosno ona koja je u tijeku, odnosno smještaj u ustanovu socijalne skrbi, u cijelosti ostvaruju svrhu maloljetničkih sankcija. Državni odvjetnik prvenstveno procjenjuje je li mjera (pa i ako je izrečena izvan kaznenog postupka, od strane tijela socijalne skrbi) dovoljna za ostvarenje odgojne svrhe kao glavne svrhe koja se postiže maloljetničkom sankcijom. Pri ocjeni prikladnosti sudske odgojne mjere treba imati u vidu i mogućnost da izrečena mjera bude zamijenjena drugom, prikladnijom mjerom u tijeku njezinog izvršavanja.

Ako ocijeni da je već izrečena mjera dovoljna za ostvarenje svrhe maloljetničke sankcije u konkretnom slučaju, državni odvjetnik za mladež donijet će rješenje o nevođenju kaznenog postupka i obavijestiti uz navođenje razloga centar za socijalnu skrb u županiji te oštećenika uz uputu o ostvarivanju imovinskopravnog zahtjeva u parnici, a policiju ako je podnijela kaznenu prijavu.

Dakle, ovaj vid načela svrhovitosti nazvan je „pendencijskim“ jer se temelji na postojanju određenih postupaka prema maloljetniku koji su u tijeku od ranije. Potrebno je utvrditi da vođenje kaznenog postupka i izricanje sankcije za novo kazneno djelo ne bi bilo svrhovito s obzirom na njegovu težinu i narav i pobude iz kojih je djelo počinjeno. Dakle, državni odvjetnik mora utvrditi da se svrha izricanja maloljetničkih sankcija može ostvariti i bez pokretanja novog postupka, odnosno samo kroz izvršenje ranije izrečene sankcije ili smještajem maloljetnika u ustanovu socijalne skrbi.

4. Ocjena svrhovitosti primjenom članka 71. ZSM-a - tzv. "bezuvjeta" svrhovitost

Prema članku 71. ZSM-a, državni odvjetnik za mladež ovlašten je odbaciti kaznenu prijavu iako postoji osnovana sumnja da su se u postupanju maloljetnika ostvarila obilježja kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora do pet godina ili novčana kazna ako – s obzirom na prirodu kaznenog djela i okolnosti u kojima je djelo počinjeno, prijašnji život maloljetnika i njegova osobna svojstva – smatra da ne bi bilo svrsishodno provoditi postupak.

Da bi mogao primijeniti ovu zakonsku odredbu potrebno je da državni odvjetnik utvrdi postojanje ovih okolnosti, za što uobičajeni sadržaj kaznene prijave protiv maloljetnika često nije dovoljan. Radi utvrđenja tih okolnosti državni odvjetnik može tražiti obavijesti od maloljetnikovih roditelja, skrbnika, drugih osoba i ustanova, dakle od osoba za koje zaključi da bi te podatke mogli imati. Utvrđenje tih okolnosti državni odvjetnik može tražiti i putem stručnog suradnika (izvan pravne struke) u državnom odvjetništvu, a može te osobe i maloljetnika pozvati radi neposrednog obavještanja. Ukoliko ga u državnom odvjetništvu nema, takvo mišljenje treba tražiti od nadležnog centra za socijalnu skrb.

U članku 71. stavak 2. ZSM-a predviđena je mogućnost primjene načela svrhovitosti prema maloljetniku koji je prijavljen za više kaznenih djela, ali je svrhovito da se izrekne sankcija samo za jedno, jer pokretanje postupka za druga kaznena djela ne bi bitno utjecalo na odabir maloljetničke sankcije. U tom slučaju državni odvjetnik može odlučiti da za ta druga kaznena djela ne vodi kazneni postupak, uz ograničenje da se mora raditi o kaznenim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina. Dakle, ovdje se radi o mogućnosti selekcije kaznenih djela za koja će državni odvjetnik voditi postupak i ubrzati ga koncentriranjem na dokazivanje onih kaznenih djela koja su od značenja za izbor maloljetničke sankcije.⁵⁰Zaključno, „bezuvjeta“ svrhovitost postoji kad se odluka o nepokretanju kaznenog postupka prema maloljetniku ne uvjetuje prethodnim ispunjenjem nikakvih daljnjih obveza od strane maloljetnika.

Primjena bezuvjetne svrhovitosti primjerena je prvenstveno za primarne počinitelje, one koji prethodno nisu evidentirani kao počinitelji kažnjivih djela. Specifičnost pendencijske svrhovitosti jest upravo u tome da se primjenjuje prema počiniteljima koji su recidivisti. Stoga kod recidivista, iako se svrhovitost naravno nikad ne smije *a limine* isključiti, primjena ovog instituta mora predstavljati rezultat pažljive ocjene svih okolnosti prethodno počinjenog i novog kaznenog djela, naročito njihove vremenske povezanosti, socijalne anamneze i prognoze budućeg ponašanja počinitelja, uz konačnu ocjenu o tome je li prethodno izrečena maloljetnička sankcija adekvatna i u situaciji naknadno počinjenog kaznenog djela, odnosno bi li i uz novo počinjeno kazneno djelo odluka o maloljetničkoj sankciji bila ista.

5. Funkcija zamjenika državnog odvjetnika za mladež u primjeni maloljetničkog prava prema mladim punoljetnicima u hrvatskom zakonodavstvu

Funkcija i obveza državnog odvjetnika je između ostalih, da u kaznenom postupku utvrđuje i činjenice koje idu u korist okrivljenika, uz one koje mu idu na štetu. Ta obveza je pogotovo jako izražena u postupcima protiv mlađih punoljetnika prilikom odlučivanja o primjeni maloljetničkog prava. Zamjenik državnog odvjetnika za mladež je dužan prikupiti podatke potrebne za ocjenu psihofizičke razvijenosti mlađeg punoljetnika te o osobnim i obiteljskim prilikama, te će i daljnje postupanje zamjenika državnog odvjetnika za mladež u odnosu na primjenu maloljetničkog prava, ovisiti o početno prikupljenim činjenicama te o mišljenju stručnih suradnika izvanpravne struke u općinskim državnim odvjetništvima, koji na

⁵⁰Božičević-Grbić Melita, Roksandić Vidlička Sunčana, Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 18, broj 2, 2011, str. 710.

zahtjev zamjenika državnog odvjetnika za mladež daju svoje obrazložene prijedloge za primjenu maloljetničko prava ili općeg kaznenog prava.⁵¹

U ovom dijelu rada valja istaknuti mogućnosti zamjenika državnog odvjetnika za mladež za uvažavanjem i korištenjem načela oportuniteta po ZMS-u. Naime, prema članku 2. ZMS-a, mlađi punoljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršila 18 godina, a nije navršila 21 godinu života. Osnovni uvjet za primjenu maloljetničkog prava, kako u odnosu na maloljetnike, tako i u odnosu na mlađe punoljetnike od strane zamjenika općinskog državnog odvjetnika za mladež jest utvrđenje da se u svakom konkretnom slučaju povodom zaprimljenog prijavnog materijala radi o mladenačkom deliktu⁵², odnosno potrebno je utvrđenje zamjenika za mladež kako je počinjeno kazneno djelo s obzirom na vrstu i način njegova izvršenja u veliko mjeri odraz životne dobi počinitelja, što se svakako učestalije primjenjuje u praksi kod maloljetnika, no ima svoju primjenu i kod mlađih punoljetnika, prvenstveno vezano uz kronološku dob. Zamjenik državnog odvjetnika za mladež može prije početka prethodnog kaznenog postupka primijeniti neku od odredaba članka 71., 72. i 73. ZSM-a i donijeti tješjenje o odbačaju kaznene prijave protiv mlađih punoljetnika na temelju načela svrhovitosti, a što svakako podrazumijeva da bude ispunjen uvjet iz čl. 105. ZSM-a.⁵³

⁵¹Carić, Marina; Pleić, Marija; Radić, Ivana, Primjena maloljetničkog prava u kaznenom postupku prema mlađim punoljetnicima, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, broj 1, 2021., str. 15.

⁵²Ibid, str. 7.

⁵³Ibid, str. 15-16.

V Primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima u nekim stranim zakonodavstvima

U državama Europe zakonski je moguće odbaciti kaznenu prijavu protiv maloljetnika ili postoji opcija da se već započeti kazneni postupak prekine jer se smatra kako daljnje vođenje postupka prema njemu nije svrhovito.⁵⁴ U velikoj većini europskih zemalja navedena je mogućnost uređena u okviru prethodnog postupka u državnom odvjetništvu, a u manjem broju država pravo na donošenje odluke temeljem svrhovitosti ima i policija.⁵⁵

1 . Republika Austrija

Postupanje prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u Austriji regulirano je saveznim Zakonom o sudovima za mladež (Jugendgerichtsgesetz - JGG)⁵⁶, koji sadrži materijalne i procesne odredbe. Taj zakon uzima u obzir posebne karakteristike maloljetničke delinkvencije povezane s razvojem, u prijelaznom razdoblju prije pune kaznene odgovornosti odraslih osoba. Sud i državno odvjetništvo dužni su uvijek donositi takve odluke o sankcijama prema maloljetniku koje će imati ozbiljan utjecaj na životni stil maloljetnika, ali će istodobno imati i najbolji specijalno-preventivni učinak. JGG propisuje mogućnost izricanja tradicionalnih kazni – novčane i zatvorske – maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, ali prilagođene potrebama maloljetne osobe, a smiju se provoditi samo kao krajnje sredstvo (*ultimaratio*). Posebne mogućnosti sankcioniranja, koje se odnose samo na maloljetne počinitelje, obuhvaćaju isključenje kažnjivosti, odbacivanje progona, odustanak od progona, osudu bez kazne i osudu s uvjetnom kaznom. Isključenje kažnjivosti se, osim na djecu, dakle osobe koje nisu navršile 14 godina života, odnosi i na maloljetne počinitelje kaznenog djela u dva propisana slučaja: kod tzv. odgođene zrelosti, odnosno ako maloljetnik zbog određenih razloga nije u stanju shvatiti protupravnost djela i postupati u skladu s tim, što je propisano čl. 4 (2) 1 JGG-a, te ako mlađi punoljetnik počini blaže kažnjivo djelo bez ozbiljne krivnje i kad ne postoje nikakvi drugi posebni razlozi za primjenu maloljetničkog zakonodavstva u cilju odvraćanja maloljetnika od daljnjeg kršenja, a što je propisano čl. 4 (2) 3 JGG-a, koji se poziva na čl. 42 Kaznenog zakona, *Strafgesetzbuch* - StGB). Odustanak od progona, prema terminologiji JGG-a "Rücktritt von der Verfolgung" ili "Diversion", ovlast je i državnog

⁵⁴Vidjeti Puharić, Radić, *op. cit.* u bilj. 9., str. 643.

⁵⁵*Ibid.*

⁵⁶Savezni zakon od 20. listopada 1988. o suđenju u kaznenim djelima mladih i mlađih punoljetnih osoba (JuvenileCourtsAct 1988 - JGG) StF: Savezne novine br. 599/1988, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002825>

odvjetništva i suda. Do odustanka od progona dolazi kad se utvrdi da ne dolazi u obzir obustava postupka po propisima općeg procesnog prava, a ipak ne postoje osnove opće prevencije zbog kojih se čini neophodno pokretanje kaznenog postupka, uključujući izricanje kazne. JGG propisuje mogućnosti plaćanja određenog novčanog iznosa, izvršenja usluga u zajednici, određivanja probnog razdoblja i posredovanja žrtve i počinitelja (der Tatausgleich). Mjere diverzije evidentiraju se u sudskom registru na razdoblje od pet godina, ali se ne upisuju u kaznenu evidenciju.⁵⁷ Poseban oblik postupanja po načelu svrhovitosti propisan je austrijskim Zakonom o opojnim drogama (Suchtmittelgesetz)⁵⁸, koji u čl. 35. propisuje da državno odvjetništvo mora odustati od progona uz probno razdoblje od dvije godine ako je osoba samo posjedovala ili kupila malu količinu opojnih droga za vlastitu konzumaciju ili počinila kazneno djelo radi financiranja kupnje droga. Prije odustanka od progona potrebno je prikupiti podatke nadležnog ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a u slučaju male količine kanabisa potrebno je pribaviti mišljenje lokalnog zdravstvenog tijela o eventualnoj potrebi da se počinitelj podvrgne zdravstvenom liječenju koje može uključivati praćenje od strane liječnika, sudjelovanje u rehabilitaciji ili zamjenskom programu ili podvrgavanje psihoterapiji.⁵⁹

2. Savezna Republika Njemačka

U Saveznoj Republici Njemačkoj maloljetničko pravo regulirano je na saveznoj razini, dakle savezni propisi koji reguliraju maloljetničko kazneno materijalno i procesno pravo primjenjuju se u svim saveznim državama. Njemački Zakon o sudovima za mladež (Jugendgerichtsgesetz - JGG)⁶⁰ propisuje načelo supsidijarnosti ili minimalne intervencije maloljetničkog pravosuđa, dakle ono djeluje samo kad je to u konkretnom slučaju prijeko potrebno, a sankcije prema maloljetnim počiniteljima moraju biti ograničene načelom proporcionalnosti i predstavljaju krajnje sredstvo (ultima ratio).⁶¹ Provedenom zakonodavnom reformom na području maloljetničkog prava 1990. godine, čiji sadržaj predstavlja

⁵⁷Bruckmuller Karin, Pilgram Arno, Stummvoll Gunter, Austria, u; Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 1, 2nd revised edition, str. 53.

⁵⁸Zakon o opojnim drogama

(Suchtmittelgesetz), <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10011040>

⁵⁹Vidjeti Bruckmuller Karin i dr., *op. cit.* u bilj. 57, str. 41.-52.

⁶⁰Zakon o sudovima za mladež, <https://www.gesetze-im-internet.de/jgg/>, Jugendgerichtsgesetz – JGG, članak 45.

⁶¹Dünkel Frieder, Germany, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 2, 2nd revised edition, str. 564-565.

normativizaciju praktičnih rješenja koja su se primjenjivala od strane pravosudnih tijela još od kraja 1970-ih godina, prioritet se jasno daje primjeni načela oportuniteta, odnosno diverziji, a u slučajevima kad maloljetnički sudovi izreknu sankcije, prednost imaju obrazovne i disciplinske mjere nad strožim sankcijama kao što je maloljetnički zatvor. Tom reformom znatno su proširene pravne mogućnosti za primjenu načela svrhovitosti prema maloljetnim počiniteljima kažnjivih djela s ciljem izbjegavanja vođenja formalnih kaznenih postupaka. Naglašava se potreba odustanka od progona maloljetnih (i mlađih punoljetnih) počinitelja ako je počinjeno kažnjivo djelo malog značaja ili zbog drugih poduzetih socijalnih i obrazovnih intervencija. Jednako važnim smatra se i nastojanje da se žrtva obešteti ili sudjelovanje u pomirenju žrtve i počinitelja (posredovanje).⁶²

U njemačkom maloljetničkom pravu mogu se definirati četiri stupnja diverzije.

Diverzija bez ikakve sankcije ("neintervencija") primjenjuje se u slučajevima manje značajnih kažnjivih djela, kao što su sitni prekršaji. Diverzija obrazovanjem je diverzija s mjerama koje poduzimaju drugi sudionici,⁶³ npr. roditelji (svojim osobnim odgojem) i škola (propisanim godišnjim programima), ili u kombinaciji s posredovanjem. Diverzija intervencijom obuhvaća slučajeve kad tužitelj predlaže da sudac za maloljetnike izrekne lakšu sankciju, poput upozorenja, rada za opće dobro (obično između 10 i 40 sati), posredovanja ("Tater-Opfer-Ausgleich"), sudjelovanja u tečaju za prijestupnike u prometu ("Verkehrsunterricht") ili određene obveze poput odštete ili povrata, isprike žrtvi, društveno korisnog rada ili novčane kazne. Nakon što počinitelj ispuni ove obveze, tužitelj za maloljetnike obustavit će postupak uz suglasnost suca.⁶⁴ Četvrti stupanj diverzije predstavlja uvođenje prethodno opisana tri stupnja u postupak pred sudom za maloljetnike nakon podnošenja optužnice. U praksi se sudac za maloljetnike često suočava sa situacijom da je počinitelj u međuvremenu, nakon što je tužitelj podnio optužnicu, prošao neki oblik obrazovne mjere poput posredovanja, na temelju koje okolnosti bi se formalna sudska sankcija ukazala nepotrebnom. U takvim slučajevima sudac je ovlašten obustaviti postupak prema počinitelju.⁶⁵

Formalne sankcije suda za mladež također su strukturirane prema načelu minimalne intervencije. Kazna maloljetničkog zatvora ograničena je kao krajnja sankcija ako se utvrdi da

⁶²Vidjeti Zakon o sudovima za mladež, Jugendgerichtsgesetz – JGG, *op. cit.* u bilj. 60., članak 45,

⁶³*Ibid.*, članak 37a, članak 38.

⁶⁴*Ibid.*, članak 75.

⁶⁵*Ibid.*, članak 47.

su odgojne ili disciplinske mjere neprikladne. Reformom iz 1990. katalog maloljetničkih sankcija proširen je uvođenjem novih sankcija kao što su rad za opće dobro, posebni nalog o skrbi ("Betreuungsweisung"), tečaj socijalne izobrazbe i posredovanje. Obrazovne mjere suda za mladež sadrže različite oblike smjernica koje usmjeravaju svakodnevni život maloljetnih počinitelja kako bi se oni educirali te kako bi se spriječile opasne situacije. U te svrhe sudac može zabraniti kontakt s određenim osobama i zabraniti odlazak na određena mjesta. Disciplinske mjere uključuju službenu opomenu, društveno korisni rad, novčanu kaznu i pritvor - jedan ili dva vikenda ili do četiri tjedna u posebnom maloljetničkom pritvoru ("Jugendarrest"). U Njemačkoj samo državni odvjetnik, a ne i policija (za što postoje jaki povijesni razlozi vezani uz razdoblje nacističkog režima) ima široke ovlasti odustanka od kaznenog progona protiv maloljetnika. Tako može, ako okolnosti djela i osobnost maloljetnika to dopuštaju, narediti da slučaj bude riješen izvan sudskim putem, u građanskom postupku ili u neformalnom postupku pred kaznenim sudom. Njemački Zakon o sudovima za mladež utvrđuje tri vrste svrhovitosti i to bezuvjetnu svrhovitost, uvjetovanu svrhovitost te naposljetku kada državni odvjetnik smatra da nema osnove za primjenu uvjetovane svrhovitosti ili osnove za pokretanje postupka prema maloljetniku jer je neka od odgojnih mjera upravo provedena ili se počela izvršavati.⁶⁶ U Njemačkoj državni odvjetnik ima mogućnost da odustane od kaznenog progona („bezuwjetna“ svrhovitost) u slučaju kada je maloljetnik počinio kazneno djelo s neznatnom krivnjom i ukoliko smatra kako ne postoji javni interes za pokretanje kaznenog postupka prema maloljetniku.⁶⁷

3. Švicarska

U švicarskom maloljetničkom pravu postoje neformalne i formalne sankcije za maloljetne počinitelje kažnjivih djela. Iako se ne upotrebljava riječ "diverzija", sadržajno tom pojmu odgovaraju neformalne sankcije, za razliku od formalnih koje izriče sud. Kod izricanja neformalnih sankcija postupak se ne provodi pred sudom. To predstavlja temeljnu ideju švicarskog maloljetničkog prava - ostvarenje utjecaja na maloljetnike posebnom prevencijom, bez formalnih sudskih postupaka.⁶⁸ Osnove za oslobođenje od kažnjavanja po švicarskom pravu su sljedeće: ako bi izricanje kazne ugrozilo ciljeve prethodno naložene zaštitne mjere, ako su

⁶⁶Vidjeti Cvjetko, Singer, *op. cit.* u bilj. 4., str. 341-342.

⁶⁷*Ibid.*

⁶⁸Hebeisen Dieter, Switzerland, u: Dünkler Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developmenst*, vol. 3 second revised edition, str. 1389.-1401.

stupanj krivnje maloljetnika i posljedice djela marginalni, ako je maloljetnik nadoknadio nastalu štetu, što je više moguće vlastitim naporima, ili je poduzeo posebne radnje kako bi izravnao svoje nedjelo, a jedina primjenjiva kazna je opomena, dok bi kazneni progon bio od marginalnog interesa za žrtvu i širu javnost, ako je maloljetnik toliko pogođen izravnim posljedicama djela da bi kazna bila nepotrebna, ako je maloljetnik za počinjeno djelo već dovoljno kažnjen od strane roditelja, drugog zakonskog skrbnika ili treće osobe, te ako je prošlo duže razdoblje od počinjenja kaznenog djela u kojem se maloljetnik dobro ponašao, a zanimanje žrtve i javnosti za progon kaznenog djela je marginalno.⁶⁹ U slučajevima kad ne dolazi u obzir oslobođenje od kažnjavanja, kazneni progon može se prekinuti ako je postignuta suglasnost između žrtve i počinitelja u postupku posredovanja (medijacije), i to za kaznena djela za koja nije propisana kazna zatvora, ako se zaštitne mjere smatraju nepotrebнима ili su već određene u građanskom postupku i kad su okolnosti djela u osnovi razjašnjene.⁷⁰

4. Engleska i Wales

Engleski pravosudni sustav za maloljetne počinitelje kažnjivih djela poznaje razne vrste diverzije. Engleski model specifičan je po odstupanju od načela legaliteta u postupanju policije koji se inače dosljedno provodi u drugim zemljama (Njemačka, Hrvatska). To znači da je, osim tužiteljstva i suda, i policija ovlaštena neposredno i samostalno donositi odluke i provoditi određene mjere koje imaju karakteristike postupanja po načelu svrhovitosti bez pokretanja formalnog postupka prema maloljetniku. Glavni oblik diverzije predstavlja stupnjevani sustav formalnih upozorenja koja vode do kaznenog progona u slučaju daljnjeg ponavljanja kaznenih djela. Maloljetniku koji prvi put počini lakše kazneno djelo, policija izdaje opomenu, odnosno službeno upozorenje koje se registrira. Ako maloljetnik nakon toga počini novo lakše kazneno djelo, policija izdaje završno upozorenje, koje je ustvari mjera "posljednje šanse", nakon koje svako daljnje počinjenje kaznenog djela rezultira u pravilu pokretanjem formalnog kaznenog postupka.⁷¹ Kod izdavanja završnog upozorenja, policija mora uputiti predmet lokalnom timu za prijestupe mladeži koji će napraviti procjenu radi utvrđivanja čimbenika koji mogu biti odgovorni za prijestupničko ponašanje maloljetnika. Ako se smatra primjerenim, završno upozorenje može biti popraćeno nekim oblikom intervencije. Međutim, ako se smatra da je

⁶⁹*Ibid.*, str. 1401-1403.

⁷⁰*Ibid.*

⁷¹Dignan James, England and Wales, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 1, 2nd revised edition, str. 361.-362,

neko od prethodnih kaznenih djela dovoljno ozbiljno, policija je ovlaštena odmah pokrenuti kazneni postupak, a ne nastaviti dalje mjerama diverzije. U takvom slučaju, predmet se prosljeđuje Krunskom tužiteljstvu (CPS), koje odlučuje hoće li kazneni postupak biti predan sudu ili će se prekinuti. Do prekida postupka dolazi, osim u slučajevima kad tužiteljstvo utvrdi da nema dovoljno dokaza za nastavak postupka, i onda kad zaključi da kazneni progon nije u javnom interesu, pa se predmet vraća policiji radi izdavanja upozorenja maloljetniku. Slučajevi vraćanja predmeta policiji su, međutim, rijetki.⁷² Kazneni postupak prema maloljetniku vodi se pred sudom za mladež, a iznimno i pred krunskim sudom, nadležnim za postupanje protiv odraslih osoba. Specifičan oblik diverzije propisan je i kod postupanja pred sudom. Naime, kad se maloljetniku prvi put sudi pred sudom za mladež i on se izjasni krivim, započinje poseban postupak koji rezultira izricanjem naloga o upućivanju pred komisiju za malodobne prijestupnike. Prema tom nalogu maloljetnik je dužan prisustvovati jednom ili više sastanaka koje saziva vijeće za mlade počinitelje (YOP). Vijeće saziva lokalni tim za prijestupe mladeži (YOT). Svrha sastanaka vijeća je postići dogovoru formi naloga koji sadrži jedan ili više elemenata namijenjenih sprječavanju daljnjeg delinkventnog ponašanja, a istaknuta je i važnost reparacije, jer sastancima vijeća može biti prisutna i žrtva kaznenog djela. Nalog može trajati od 3 do 12 mjeseci, ovisno o težini počinjenog kaznenog djela. Ako maloljetnik poštuje sve obaveze iz naloga, neće doći do evidentiranja maloljetnika kao počinitelja kaznenog djela i on se smatra neosuđivanim. Međutim, ako se sporazum ne postigne ili ako maloljetnik ne poštuje uvjete naloga, postupak se vraća natrag pred sud za mladež.⁷³

Sudske sankcije za maloljetne počinitelje kaznenih djela svrstane su po težini u tri grupe: kazne prvog reda, nalozi zajednice i oduzimanje slobode. Kazne prvog reda izriču se za manje ozbiljna kaznena djela i obuhvaćaju primjerice plaćanje naknade štete žrtvi kaznenog djela ili zajednici, uz mogućnost izricanja pomoćnih mjera, koje nisu ograničene samo na počinitelje, već i na njihove roditelje, kojima se može izreći "nalog za roditelje" – obaveza pohađanja savjetovanja za unapređenje roditeljskih vještina ili provođenje nadzora nad djetetom. Nalozi zajednice obuhvaćaju obvezu pohađanja odgojnih ili društvenih centara koje u pravilu vodi policija, nalog za nadzor, uključujući i elektronski nadzor, te nalog za liječenje i testiranje na droge. Što se tiče oduzimanja slobode, ono se može primijeniti prema maloljetnicima već od navršениh 12 godina života. Od 1998. godine u Engleskoj i Walesu uvedena je i posebna mjera, nalog o antisocijalnom ponašanju, (anti-socialbehaviourorder - ASBO). Radi se o mjeri

⁷²*Ibid*, str. 365.-367.

⁷³*Ibid*, str. 366-367.

formalno civilne prirode i ne spada u kaznenopravne mjere, iako očito sadržajno predstavlja takvu mjeru, a izriče ju prekršajni sud. Dobna granica za njegovu primjenu je još niža, može se izreći osobama starijim od deset godina koje su se ponašale antisocijalno, što je definirano kao „ponašanje koje je prouzrokovalo ili bi moglo prouzročiti uznemiravanje, uzbunjivanje ili uznemirenost jedne ili više osoba koje nisu iz istog kućanstva." Primjena tog instituta podvrgnuta je kritici jer ulazi u područje delinkvencije koje se rješavalo mjerama diverzije te ograničava i ukida mogućnost primjene diverzije prema maloljetnicima.⁷⁴

5. Zaključak

Diverzija kao neintervencija nije predviđena u svim europskim zemljama. Austrija je dobar primjer za različite oblike diverzije bez ikakvih intervencija: tužitelj i sudac mogu, između ostalog, bezuvjetno odbaciti slučaj maloljetnika, ako je kazneno djelo kažnjivo novčanom kaznom ili ako se ne kažnjava kaznom iznad pet godina kako bi se spriječilo da maloljetnik ponovi prekršaj. Nadalje, u Austriji postoji još jedan zanimljiv oblik neintervencije: imunitet za 14 i 15-godišnje prijestupnike u slučajevima umjerenih i ne-teških prekršaja ako ne postoje uvjerljivi razlozi koji traže od suda da provodi kazneni zakon za maloljetnike kako bi spriječio prijestupnika da čini daljnja djela. Ovaj oblik poštude posebnih skupina maloljetnih prijestupnika od iskustva službenog kaznenog postupka ekvivalentan je oblicima diverzije procesa u drugim zemljama. Beznačajnost („sitnost“) kaznenog djela i "manja krivnja" rezultiraju odlukom da se činjenice ne kvalificiraju kao kazneno djelo. U Njemačkoj i Austriji kao i u zakonodavstvu Republike Hrvatske odlučivanje temeljem načela svrhovitosti u prethodnom postupku spada u ovlasti državnog odvjetnika, ali ne i policije.

U Austriji, s druge strane, državni odvjetnik je odluku o nepokretanju kaznenog postupka („bezuwjetna“ svrhovitost) ovlašten donijeti u slučaju maloljetnika koji je počinio kazneno djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, kojim nije uzrokovana smrtna posljedica i ukoliko smatra kako prema maloljetnom počinitelju nije potrebno primijeniti odredbe o uvjetovanoj svrhovitosti. Takve odluke temeljem „bezuwjetne“ svrhovitosti u praksi se donose u slučaju neproblematičnih maloljetnika, kod kojih se pojedinačnom prosudbom da će se intervencijom nadležnih tijela postići dovoljan specijalno preventivni učinak.⁷⁵ Smatra se da je ovakav oblik skretanja postupka (*diversion*) u specijalno

⁷⁴*Ibid.*, str. 368.

⁷⁵Vidjeti Puharić, Radić, *op. cit.* u bilj. 9., str. 645.-646.

preventivnom smislu daleko prikladniji od izricanja osuđujuće presude“. ⁷⁶Barem teorijski, policija u Engleskoj i Walesu ima dvije mogućnosti za diverziju slučajeva - neformalno i bez ikakvih intervencija. Oni mogu odlučiti ne poduzimati daljnje radnje ili izdavati neformalno upozorenje, što znači da se ne vode službene evidencije i da se incident ne može spomenuti ni u jednom budućem kaznenom postupku. Ministarstvo unutarnjih poslova od 1998. obeshrabrivalo je ovu praksu u korist formalnih upozorenja kako bi se osiguralo da prijestupnici odgovaraju za nepravde. Slijedom toga čini se da se neintervencijski oblici diverzije ograničavaju na vrlo trivijalne slučajeve. ⁷⁷Također valja ukazati da različita tijela mogu biti nadležna za odlučivanje o odbacivanju slučaja (diverzija). Osim posebne uloge službe socijalne skrbi ili posebnih tijela diverziju može pokrenuti policija, tužitelj ili sudac. Često je policija prva točka kontakta mladog prijestupnika s pravosudnim sustavom. Iako se u nekim zemljama neformalne radnje policije prema maloljetnim prijestupnicima kaznenih djela moraju opisati kao „neslužbene i izvanzakonske“, neke zemlje su čak institucionalizirale mogućnost "policijske diverzije". U tim zemljama policija, koja sazna za maloljetničko kazneno djelo, jednostavno ne može poduzeti daljnje radnje jer se dotično ponašanje smatra vrlo malim, sitnim i nevažnim. ⁷⁸

⁷⁶Carić Ante i Ivana Kustura, Kamo ide hrvatsko maloljetničko kazneno zakonodavstvo? 2 dio, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 47, broj 4, 2010., str. 794.

⁷⁷Vidjeti Dünkel Frieder i dr., *op. cit.* u bilj. 12, str. 1654.-1655.

⁷⁸*Ibid.*, str. 1656.

VI Primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti prema maloljetnicima tijekom 2016. u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu temeljem evidencija iz KM-DO upisnika kaznenih prijava

1. Općenito o provedenom istraživanju i prikupljenim podacima

a) Vremensko razdoblje

U Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu tijekom 2016. u razdoblju od 1. siječnja 2016. do 31. prosinca 2016. zaprimljeno je i vođeno 160 kaznenih predmeta prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

b) Uzorak i struktura proučavanih predmeta

Od ukupnog broja navedenih predmeta samo 58 predmeta upućeno je na rješavanje na nadležni Općinski sud u Čakovcu, dok su 102 kaznena predmeta riješena i završena u prethodnom postupku pred Općinskim državnim odvjetništvom u Čakovcu i to na način da je kaznena prijava prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela odbačena rješenjem o odbačaju uz primjenu općih propisa (članka 70. ZSM) njih 4, primjenom bezuvjetne svrhovitosti (članak 71. ZSM) njih 32, primjenom uvjetovane svrhovitosti (članak 72. ZSM) njih 23 i primjenom „pendencijske“ svrhovitosti (članak 73. ZSM) njih 43.

c) Načini rješavanja državnoodvjetničkih predmeta, odnosno vrsta državnoodvjetničke odluke

Uvjerljivo najveći broj rješenja o odbačaju zamjenici općinskog državnog odvjetnika za mladež donijeli su upravo primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a i to njih 55. Valja pojasniti da se broj odluka (32, odnosno 55), odnosno rješenja o odbačaju kaznenih prijava razlikuju, jer je jednom kaznenom prijavom, a time i meritornom odlukom obuhvaćeno više prijavljenih počinitelja (maloljetnika, odnosno mlađih punoljetnika). Upravo će se te odluke u ovom radu analizirati s obzirom na dob i spol maloljetnika, vrstu počinjenog kaznenog djela, kao i činjenicu da li se navedeni maloljetnici prvi puta u evidencijama nadležnog državnog odvjetništva evidentiraju kao počinitelji kaznenih djela ili je riječ o opetovanim počiniteljima kaznenih djela tijekom prethodnih godina koji već imaju postupke u tijeku pred Općinskim državnim odvjetništvom i Općinskom sudom. Posebno će se istražiti da li se maloljetnici, u odnosu na koje je bilo donijeto rješenje o odbačaju kaznene prijave na temelju članka 71. ZSM-a, u 2017. godini ponovo pojavljuju kao počinitelji kaznenih djela.

Tablica broj 1.

PREDMETI KM-DO	Ml.mlt.	St. mlt.	Čl. 71. st. 1. ZSM	Čl. 71. st. 2. ZSM	Čl. 228. st. 1. KZ	Čl. 228.st. 2. KZ	Čl. 229. st. 1. t. 1 KZ	Čl 229. st. 3. KZ	Čl. 235/1, 232/2, 236/1 KZ
4/16	1			1			1		
5/16	1			1	1				
7/16	1			1	1				
8/16		1		1				1	
10/16		1	1				1		
11/16	2		2		1				
15/16	2			1			1		
22/16		1	1				1 pokušaj		
23/16	1			1			1		
24/16		1		1				1	
26/16	1			1			1		
28/16	1		1		1				
37/16	1			1		1			
38/16		1		1	1				
39/16	1		1	1					
40/16		1		1			1 pokušaj		
41/16		1	1			1			
42/16		1	1		1 pokušaj				
44/16	1		1				1 pokušaj		
52/16		1 Ž	1			1			
55/16	1			1	1				
56/16	1 Ž		1						1-232
57/16		1		1			1		
58/16		1	1					1	
60/16	1			1		1			

63/16	2	1 Ž	1					1	
65/16		1	1						1-236
67/16	1 Ž		1				1 pokušaj		
72/16	1		1						1-235
73/16	1			1			1		
74/16	1		1		1				
76/16	2	1		1	1				
80/16		1 Ž	1				1 pokušaj		
83/16	2		1				1 pokušaj		
85/16	1		1		1				
87/16		2	1		1				
89/16	1		1				1		
91/16		6	1						1- 235
92/16	1	1	1				1		
95/16		3	1					1	
96/16		1	1		1				
98/16		1		1			1		1-235
100/16	1			1	1				
104/16	1			1		1			
105/16	1 Ž		1			1			
106/16	1			1		1			
107/16		1	1				1		
108/16		1	1		1				
109/16	1	1	1		1				
116/16	1			1				1	
117/16	1			1	1				
119/16	1		1		1				
126/16	1		1			1			
UKUPNO:									
53 predmeta	38 (3 Ž)	34 (3 Ž)	32	23	17	8	17	6	1- 232/2 3- 235/1

									1- 236/1
--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------

2. Neka uočena pitanja

a) Vrsta kaznenih djela u odnosu na koja su donesena rješenja o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a

Iz podataka iznijetih u Tablici broj 1., u odnosu na donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a, evidentno je vidljivo da se navedena rješenja u odnosu prema maloljetnim počiniteljima donose uglavnom radi imovinskih kaznenih djela, dok nije evidentirano niti jedno rješenje o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a, radi kaznenih djela iz drugih Glava Kaznenog zakona⁷⁹, za koje je propisana kazna zatvora do pet godina.

b) Omjer maloljetnih počinitelja po spolnoj strukturi

Iz podataka također se primjećuje da je omjer maloljetnika po spolnoj strukturi značajno na strani maloljetnih muških počinitelja kriminalnih radnji koji su odvažniji i skloniji poduzimanju kriminalnih radnji, dok prijavljenih 6 maloljetnica u ukupnom broj maloljetnih počinitelja tijekom 2016. u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu participira sa samo 8,33%.

c) Omjer maloljetnih počinitelja po dobnoj strukturi

Ujedno je evidentno da od ukupnog broja maloljetnih počinitelja u 2016. godini, u odnosu na koje je donijeto rješenje o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a, većina i to 52,77% odnosi se na mlađe maloljetnike, dok stariji maloljetnici sudjeluju u počinjenju kriminalnih radnji s manjim postotkom od 47,22%.

⁷⁹ Kazneni zakon, (Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17).

d) Vrste evidentiranih kaznenih djela u pokušaju i razlozi nedovršenje kriminalnih radnji od strane maloljetnika

Valja naglasiti da su kod maloljetnih počinitelja pokušaji kaznenih djela evidentirani samo kod kaznenog djela teške krađe iz članka 229. stavak 1. točka 1. Kaznenog zakona/11 iz razloga, jer su maloljetnici od dovršenja djela spriječeni nailaskom vlasnika/oštećenika ili aktivacijom alarma, dok izostaje dovršenje kaznenog djela teške krađe iz razloga jer nisu pronađene vrijednije stvari za otuđenje.

e) Stav maloljetnika prema počinjenju kriminalnih radnji u pojedinim fazama kaznenog postupka

Analizirajući sadržaje navoda iz obrazloženja donijetih rješenja o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a, valja napomenuti i istaknuti izuzetnu suradljivost maloljetnika tijekom prethodnog postupka. Od 53 evidentiranih prethodnih postupaka u Tablici broj 1., (osim u predmetima brojeva KM-DO 8/16, 10/16, 24/16, 31/16 41/16, 52/16, 58/16, 108/16 u kojima su obavijesno ispitani maloljetnici i maloljetnice poricali radnje koje im se stavljaju na teret) obavijesno ispitani maloljetnici i maloljetnice već pred policijskim službenicima priznali počinjenje kaznenih djela. Dakle, maloljetnici i maloljetnice obavijesno ispitani priznali su počinjenje kriminalnih radnji u 84,90% donijetih rješenja o odbačaju primjenom odredbe članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a. Valja pojasniti da su se po zakonskom uređenju iz 2016. obavijesne izjave mogle uzimati kao temelj za zaključak o postojanju osnovane sumnje da je maloljetnik počinio kazneno djelo. Naime, prema važećem zakonskom uređenju, koje je na snazi od novele ZKP-a iz srpnja 2017. godine, više nije dozvoljeno provoditi obavijesne razgovore s osumnjičenicima, nego samo s presumptivnim svjedocima. No, prema ranijem uređenju, također su se uzimale u obzir obavijesne izjave kad se u postupku protiv odraslih počinitelja kaznenog djela donosilo rješenje o provođenju istrage i na njima se temeljila osnovanost sumnje, ili kada se na obavijesnim izjavama temeljio prijedlog za određivanje istražnog zatvora. Takovo priznanje dano u obavijesnoj izjavi nije bilo dokaz kasnije, ali u toj fazi postupka uzimalo se u obzir, jer po prirodi stvari, obzirom da je postupak tek počeo, još ne postoje dokazi u formalnom smislu. Postotak od 84,90% je iznimno visok postotak priznanja počinjenja kriminalnih radnji koja su bila dana u obavijesnim izjavama. Iako nisu bila priznanja u smislu dokaza, ukazuju na činjenicu da su maloljetni počinitelji kriminalnih radnji itekako bili svjesni protupravnosti svojih radnji i postupanja, te voljni doprinijeti efikasnosti postupka koji se vodio u odnosu na njih. Iako obavijesni razgovor nije bio dokaz u kaznenom postupku, niti prema uređenju koje je bilo na snazi 2016. godine., pa

priznanje kaznenog djela u obavijesnom razgovoru nije imalo nikakav formalni značaj, takva izjava građanina obvezivala je policijskog službenika da od tog trenutka tretira tu osobu kao osumnjičenika i primjenjuje prema njoj odredbe ZKP-a koje se odnose na postupanje prema osumnjičenicima, pa bili oni i maloljetnici.

f) Socioekonomski status maloljetnih počinitelja kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM

Osobito valja istaknuti da pojedini maloljetni počinitelji kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a, potječu iz mnogobrojnih obitelji niskog socioekonomskog statusa, uglavnom romske nacionalnosti, izvanbračnih roditelja, stanuju u skromno namještenim prostorijama samo s nužnim namještajem, oskudno usvojenih higijenskih navika, te su roditelji maloljetnika korisnici minimalnih socijalnih naknada i dječjeg doplatka. Roditeljima maloljetnika uglavnom nisu, osim u najtežim slučajevima, izricana upozorenja na pogreške i propuste u odgoju i brizi za maloljetnike, dok su neki maloljetni počinitelji iz sređenih obitelji sa solidnim prosječnim primanjima, što je vidljivo iz detaljnih razloga iz obrazloženja rješenja o odbačaju navedenih u Tablici broj 2.

Tablica broj 2.

<p>PREDMETI KM-DO ODO ČAKOVEC</p> <p>– SAŽETAK NAVODA IZ OBRAZLOŽENJA ODBAČAJA RADI „BEZUVJETNE“ SVRHovitosti</p>
<p>KM-DO-10/16 Maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao najmlađe od šestero djece, te stanuje s ocem jer je majka pokojna, u staroj derutnoj kolibi namještenoj nužnim namještajem. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade koju prima otac. Starija braća žive u vlastitim domaćinstvima.</p>
<p>KM-DO-11/16 Prvi maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao najstarije od šestero djece, te obitelj stanuje u vlastitoj kući iako ih karakteriziraju teške materijalne i stambene prilike. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka i porodiljne naknade koju prima majka.</p> <p>Drugi maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao treće od sedmero djece, te obitelj stanuje u vlastitoj kući koja se sastoji od dvije prostorije te ih karakteriziraju teške materijalne i stambene prilike. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka i osobne invalidnine koju prima otac. Majka maloljetnika je neuka i nepismena, dok je otac slijepa osoba. Zbog nasilja u obitelji, sumnje na neracionalno trošenje novca te skromnih odgojnih sposobnosti i nemoći u izvršavanju roditeljskih dužnosti i obveza u obitelji se provodila mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi.</p>

<p>KM-DO-22/16 Maloljetnik potječe iz kvantitativno deficijentne obitelji niskog socioekonomskog statusa te živi u obiteljskoj kući, a tijekom dana zadržava se kod obitelji svog brata koji ga hrane i peru mu rublje. Majka je preminula 2011., a otac nema odobren privremeni boravak u Republici Hrvatskoj te boravi u Bosni i Hercegovini, a od studenog 2015. otac se nije javio obitelji. Ocu je tijekom 2014. do 2015. bila izrečena mjera obiteljsko pravne zaštite u vidu nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi.</p>
<p>KM-DO-39/16 Maloljetnik je rođen u romskoj bračnoj zajednici roditelja kao najmlađe od šestero djece. Uzdržavaju se od povremenih prihoda iz nadnice u koju odlazi otac i maloljetnik, porodiljne naknade majke, minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka.</p>
<p>KM-DO-41/16 Maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja sedmero djece. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade, dječjeg doplatka te prihoda iz nadnica.</p>
<p>KM-DO-42/16 Maloljetnik je rođen u bračnoj zajednici roditelja dvoje djece. Nakon razvoda braka stanuje s majkom i njezinim izvanbračnim partnerom u kući u njegovom vlasništvu. Uzdržavaju se od plaće članova obitelji.</p>
<p>KM-DO-52/16 Maloljetnica je rođena u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao treće od devetero djece, te stanuje u izvanbračnoj zajednici i majka je malodobne djevojčice.</p>
<p>KM-DO-56/16 Maloljetnica je rođena u bračnoj zajednici roditelja kao drugo dijete, živi s obitelji u vlastitoj kući, a uzdržavaju se od očeve mirovine, te majčine plaće.</p>
<p>KM-DO-67/16 Maloljetnica živi u mnogočlanoj kvalitativno nepotpunoj obitelji koji karakterizira nizak socioekonomski status i deprimirajući uvjeti stanovanja, živi u kući koja se sastoji od dvije prostorije, koje ne zadovoljavaju osnovne stambene potrebe, a uzdržavaju se od novčane pomoći koju prima majka, a otac je umro. Majka je neobrazovana, neuka i nepismena, bez zanimanja.</p>
<p>KM-DO-72/16 Maloljetnik potječe iz kvantitativno deficijentne obitelji, majka mu je umrla 2011., živi s ocem i bratom u kući veličine dvosobnog stana, a uzdržavaju se od prihoda iz nadnica.</p>
<p>KM-DO-74/16 Maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao najmlađe od šestero djece, te stanuje u teškim materijalnim i stambenim prilikama s roditeljima i braćom u zidanoj kući veličine trosobnog stana, a uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade, dječjeg doplatka te prihoda iz nadnica koje ostvaruje otac.</p>
<p>KM-DO-80/16 Maloljetnica je rođena u izvanbračnoj zajednici roditelja kao najstarije od četvero djece, a majka iz prve izvanbračne zajednice ima četvero odrasle djece. Tijekom 2012. nad roditeljima se provodila mjera nadzora nad roditeljskom skrbi koja je davala minimalne</p>

rezultate radi čega je roditeljima oduzeto pravo da žive sa svojom malodobnom djecom te je maloljetnica smještena u udomiteljsku obitelj.

KM-DO-83/16 Prvi maloljetnik potječe iz romske obitelji koju karakteriziraju teške materijalne i stambene prilike, živi u kući od četiri prostorije. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka te prihoda iz nadnica u koju odlazi otac.

Drugi maloljetnik potječe iz romske obitelji koju karakteriziraju teške materijalne i stambene prilike, živi u kući veličine dvosobnog stana. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka.

KM-DO-85/16 Maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao četvrto od desetero djece, te su stanovali u kolibi od blata i dasaka, radi čega je odrastao u teškim materijalnim i stambenim prilikama. Nakon tragične smrti brata dobili su odštetu od kojeg novčanog iznosa su kupili kuću u kojoj danas stanuje. Oba roditelja su skromnih odgojnih sposobnosti, majka je neuka i nepismena, otac sklon prekomjernom konzumiranju alkohola i vršenju kaznenih djela. Tijekom 5 godina roditeljima je bila izrečena mjera nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi. Nitko od članova obitelji nije zaposlen, a uzdržavaju se od dječjeg doplatka i porodične naknade koju prima majka.

KM-DO-87/16 Prvi maloljetnik je rođen u romskoj izvanbračnoj zajednici roditelja kao najstarije od šestoro djece, te obitelj stanuje u zidanoj kući veličine trosobnog stana. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka.

Drugi maloljetnik potječe iz obitelji koju karakteriziraju teške materijalne i stambene prilike. Roditelji su nezaposleni, ne ostvaruju pravo na socijalnu pomoć. Primaju dječji doplatka. Maloljetnik je narušenog zdravlja s dijagnozom epilepsije koja je pod liječničkim nadzorom.

KM-DO-89/16 Maloljetnik potječe iz potpune obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i petoricom braće u zidanoj kući veličine dvosobnog stana. Uzdržavaju se od minimalne socijalne naknade i dječjeg doplatka

KM-DO-91/16 Prvi maloljetnik potječe iz potpune obitelji sređenih stambenih i materijalnih prilika, a obitelj se uzdržava od plaće oca koji je u stalnom odnosu. Rođen je kao drugo dijete u braku roditelja.

Drugi maloljetnik potječe iz potpune obitelji prosječnog socioekonomskog statusa, živi sa roditeljima i starijim bratom u kući koja zadovoljava njihove stambene potrebe. Uzdržavaju se od mirovina roditelja.

Treći maloljetnik potječe iz kvalitativno deficijentne obitelji, a zbog mnogih neprimjerenih oblika ponašanja, prekomjernog konzumiranja alkohola i nasilničkog ponašanja oca i

nedostatka roditeljskih vještina obitelj je duži niz godina u tretmanu Centra za socijalnu skrb. Roditeljski su skromnih odgojnih sposobnosti te im je bila izrečena mjera obiteljsko-pravne zaštite nadzora nad roditeljskom skrbi, no nadzorom svrha nije postignuta te su djeca smješтана u obitelji udomitelja,

Četvrti maloljetnik potječe iz potpune obitelji prosječnog socioekonomskog statusa, a rođen je kao najmlađe od četvero djece u braku roditelja. Živi s roditeljima u obiteljskoj kući koja zadovoljava njihove stambene potrebe. Uzdržavaju se od primanja roditelja.

Peti maloljetnik potječe iz potpune obitelji prosječnog socioekonomskog statusa. Živi s roditeljima i sestrom i bratom u obiteljskoj kući koja zadovoljava njihove stambene potrebe. Uzdržavaju se od primanja roditelja.

Šesti maloljetnik potječe iz potpune obitelji prosječnog socioekonomskog statusa. Živi s roditeljima i sestrom u obiteljskoj kući koja zadovoljava njihove stambene potrebe. Uzdržavaju se od primanja roditelja.

KM-DO-92/16 Prvi maloljetnik potječe iz potpune obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i petero braće rođenih u izvanbračnoj zajednici Roma. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i doplatka za tuđe njegu i pomoć. Stanuju u zidanoj kući koja se sastoji od dvije sobe, kupaonicom i kuhinjom.

Drugi maloljetnik potječe iz potpune obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i petero braće rođenih u bračnoj zajednici Roma. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka. Stanuju u zidanoj kući veličine dvosobnog stana. Otac se nalazi na izdržavanju kazne zatvora zbog počinjenja kaznenih djela imovinskog karaktera, a majka je neuka domaćica.

KM-DO-95/16 Prvi maloljetnik potječe iz potpune obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i petero braće rođenih u izvanbračnoj zajednici Roma. Stanuju u zidanoj kući koja se sastoji od jedne prostorije u ugrožavajućim stambenim uvjetima. Otac maloljetnika je bez Osnovne škole, a majke je nepismena domaćica.

Drugi maloljetnik potječe iz obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i šestero braće rođenih u izvanbračnoj zajednici Roma. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i doplatka za tuđe njegu i pomoć. Stanuju u zidanoj kući koja se sastoji od dvije sobe, kupaonicom i kuhinjom. Otac maloljetnika je završio samo prvi razred Osnovne škole, a majke je nepismena domaćica.

Treći maloljetnik potječe iz kvalitativno i kvalitativno deficijentne obitelji, a zbog mnogih neprimjerenih oblika ponašanja, prekomjernog konzumiranja alkohola i nasilničkog ponašanja

oca i nedostatka roditeljskih vještina obitelj je duži niz godina u tretmanu Centra za socijalnu skrb Čakovec. Roditelji su skromnih odgojnih sposobnosti te im je bila izrečena mjera obiteljsko-pravne zaštite nadzora nad roditeljskom skrbi. Stanuju u jednom prostorijski opremljena najnužnijim namještajem.

KM-DO-96/16 Maloljetnik potječe iz potpune obitelji nižeg socioekonomskog statusa, živi s roditeljima i petero braće rođenih u bračnoj zajednici Roma. Stanuju u zidanoj kući sa uvedenom strujom i plinom. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i porodiljne naknade koju prima majka.

KM-DO-105/16 Maloljetnica živi u mnogočlanoj kvalitativno i kvantitativno nepotpunoj obitelji koji karakterizira nizak socioekonomski status i deprimirajući uvjeti stanovanja, živi s osmero braće rođenih u izvanbračnoj zajednici Roma skromnih odgojnih sposobnosti te im je bila izrečena mjera obiteljsko-pravne zaštite nadzora nad roditeljskom skrbi. Uzdržavaju se od doplatka za tuđu pomoć i njegu kojih su korisnici roditelji. Maloljetnica stanuje u drvenoj kolibi u izvanbračnoj zajednici i majka je malodobne djevojčice za koju brine te je korisnica dječjeg doplatka i socijalne pomoći.

KM-DO-108/16 Maloljetnik je odrastao u teškim materijalnim i stambenim prilikama. Živi s roditeljima i braćom u kući koja se sastoji od dvije skromno namještene prostorije. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i nadnica u koje odlazi otac. Roditeljima je od strane Centra za socijalnu skrb izricane mjera obiteljsko-pravne zaštite nadzora nad roditeljskom skrbi.

KM-DO-109/16 Prvi maloljetnik je odrastao u teškim materijalnim i stambenim prilikama. Živi s roditeljima i petero braće u kući koja zadovoljava njihove potrebe. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i porodiljne naknade koju prima majka.

Drugi maloljetnik je odrastao u teškim materijalnim prilikama. Rođen je kao treće od sedmero djece u izvanbračnoj zajednici Roma. Živi s roditeljima i braćom u kući koja zadovoljava njihove potrebe. Uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka i osobne invalidnine oca. Otac je završio dva razreda Osnovne škole, oštećenog je vida, a majka je neuka i nepismena domaćica. Zbog mnogih neprimjerenih oblika ponašanja, prekomjernog konzumiranja alkohola i nasilničkog ponašanja oca i nedostatka roditeljskih vještina i skromnih odgojnih sposobnosti u obitelji se provodila mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi.

KM-DO-119/16 Maloljetnik potječe iz obitelji koju karakteriziraju sređene materijalne i stambene prilike, živi u kući s roditeljima, a uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka, te prihoda koje ostvaruje otac radom u nadnicama.

g) Radne navike, pohađanje i izvršavanje redovitog osnovnoškolskog i srednjoškolskog programa obrazovanja maloljetnih počinitelja evidentiranih kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a

Kod navedenih maloljetnika učestalo je prisutna problematika savladavanja redovnog školskog gradiva te ponavljanje razreda uslijed nepostojanja radnih navika i učenja te poteškoća u savladavanju školskog gradiva. Maloljetnici i maloljetnice redovito školovanje uglavnom prekidaju s navršениh 15 godina života, dok slobodno vrijeme provode stihijski i neorganizirano u sadržajima ugone i zabave uz prethodno neusvajanje pozitivnih vrijednosti i moralnih normi. Također iz podataka je vidljivo da maloljetni počinitelji kaznenih djela do predmetnog događaja nisu evidentirani kao počinitelji kaznenih djela (niti prekršaja), što je sve vidljivo iz detaljnih razloga iz obrazloženja rješenja o odbačaju navedenih u Tablici broj 3.

Tablica broj 3.

PREDMETI KM-DO ODO ČAKOVEC

– SAŽETAK NAVODA IZ OBRAZLOŽENJA ODBAČAJA RADI „BEZUVJETNE“ SVRHOVITOSTI

KM-DO-10/16 Maloljetnik je od samog početka imao poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva. Završio je 5 razreda osnovne škole, prekinuo je školovanje u 6. razredu. U odgojnoj ustanovi je završio osnovu školu, nije zaposlen, nije prijavljen na Hrvatski zavod za zapošljavanje.

KM-DO-11/16 Prvi maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, ponavljao je 5. i 6. razred, nastavu polazi prema prilagođenom programu, nakon završetka planira upisati zanimanje primjereno njegovim sposobnostima, do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

Drugi maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, ponavljao je prvi razred, 2016. bio je učenik sedmog razreda, a prema nalazu i mišljenju stručnog tima priznato

mu je pravo na školovanje u redovnoj školi po posebnom programu za učenike na stupnju lake mentalne retardacije u posebnoj odgojnoj obrazovnoj grupi uz djelomičnu integraciju.

KM-DO-22/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, kao i nezainteresiranost za školovanje i učenje. Završio je 3. razred osnovne škole nakon čega je prekinuo školovanje te je već sedam godina izvan obrazovnog sustava. Maloljetnik nije zaposlen, nije prijavljen na Hrvatski zavod za zapošljavanje, nema osobnu iskaznicu, ne ostvaruje pravo na minimalnu socijalnu naknadu, a slobodno vrijeme provodi neorganizirano u skitnji i druženju s osobama asocijalnog ponašanja, povremeno konzumira alkohol i sintetske psihoaktivne droge. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-39/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, a obzirom je u dobi od 6 mjeseci obolio od meningokokne sepse radi čega je bio u više navrata hospitaliziran, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, ponavljao je 3. i 4. razred, završio je 6. razreda, s petnaest godina prekinuo je školovanje te je izvan obrazovnog sustava, nije zaposlen, povremeno odlazi s ocem u rad za nadnicu. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-41/16 Maloljetnik je od samog početka imao poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva. Završio je 4 razreda uz ponavljanje razreda. S navršenih 15 godina prekinuo je školovanje te je uspio završiti peti razred u Pučkom otvorenom učilištu. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-42/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole te je istu završio s dobrim i vrlo dobrim uspjehom, te je upisao 1. razred srednje škole koji je ponavljao. Za vrijeme razvoda braka roditelja, maloljetnik je zbog agresivnog ponašanja bio u tretmanu psihologa. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-52/16 Maloljetnica je završila sedam razreda osnovne škole, ponavljala je 6. razred, po završetku 7. razreda, obzirom je navršila 15. godina napustila je školovanje. Do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-56/16 Maloljetnica je s vrlo dobrim uspjehom završila osnovnu školu, učenica je 3. razreda srednje medicinske škole, a smještena je u učenički dom, školski uspjeh joj je vrlo dobar, radi emocionalnih problema, depresije i sklonosti samoozljeđivanju hospitalizirana je u Zagrebu te je u tretmanu psihologa. Do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-67/16 Maloljetnica je u dobi od sedam godina uključena u polazanje osnovne škole, od samog početka školovanja imala je poteškoća u učenju, ponavljala je 5. razred. Završila je sedam razreda osnovne škole, na polugodištu osmog razreda prekinula je školovanje s napunjenih 15 godina, te je nezaposlena, slobodno vrijeme provodi stihijski i neorganizirano, u sadržajima ugone i zabave. Do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-72/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, uz ponavljanja je završio četiri razreda, a redovito školovanje prekinuo je u petom razredu s navršenih 15 godina života. Odgojno je zapušten, slobodno vrijeme provodi neorganizirano. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-74/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, te je 2016. bio učenik 6. razreda, slobodno vrijeme provodi neorganizirano. Do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-80/16 Maloljetnica je završila osnovnu i srednju školu i stekla zvanje kuharice te je tijekom veljače 2016. otišla sa dečkom živjeti na Krk. Do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-83/16 Prvi maloljetnik završio pet razreda osnovne škole, 5. razred je ponavljao tri puta, s obzirom da je navršio 15 godina napustio je redovno školovanje, te je 6. razred upisao u Pučkom otvorenom učilištu, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

Drugi maloljetnik je završio pet razreda osnovne škole, od samog početka imao je poteškoća u učenju te je upućen na ponavljanje šestog razreda, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

KM-DO-85/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka nije imao poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, no s rastom kronološke dobi javljaju se problemi u ponašanju u vidu neposluha, nepoštivanja autoriteta i zanemarivanja školskih obveza. Slobodno vrijeme provodi stihijski i neorganizirano, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

KM-DO-87/16 Prvi maloljetnik završio je osnovnu školu bez ponavljanja, a trenutno je učenik trećeg razreda srednje škole, zasnovao je izvanbračnu zajednicu i otac je malodobnog djeteta, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

Drugi maloljetnik je završio osnovnu školu bez ponavljanja, a trenutno je učenik trećeg razreda srednje škole po prilagođenom programu, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela.

KM-DO- 89/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polaženje osnovne škole, svih osam razreda završio je redovno, bez ponavljanja te je upisao srednju Graditeljsku školu, urednih je higijenskih navika i usvojenih radnih i životnih navika primjereno kronološkoj dobi.

KM-DO-91/16 Prvi maloljetnik završio je osnovnu školu s vrlo dobrim uspjehom, upisao je srednju školu za zanimanje kuhar i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. Negira konzumiranja alkohola i opojnih droga, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

Drugi maloljetnik završio je osnovnu školu s vrlo dobrim uspjehom, upisao je srednju školu za zanimanje kuhar i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. U dogovoru s roditeljima povremeno izlazi vikendom s prijateljima, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

Treći maloljetnik završio je osnovnu školu s vrlo dobrim uspjehom, upisao je srednju školu za zanimanje konobar i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. Vrlo rijetko izlazi i uglavnom je kod kuće s obitelji ne konzumira alkohol, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

Četvrti maloljetnik završio je osnovnu školu s odličnim i vrlo dobrim uspjehom, upisao je srednju školu za zanimanje konobar i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. Vrlo rijetko izlazi i uglavnom je kod kuće s obitelji ne konzumira alkohol, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja te je oštećeniku naknadio štetu.

Peti maloljetnik završio je osnovnu školu s odličnim i vrlo dobrim i dobrim uspjehom, upisao je srednju školu za zanimanje kuhar i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. Ne izlazi, ne konzumira alkohol.

Šesti maloljetnik završio je osnovnu školu s odličnim i vrlo dobrim uspjehom, upisao je srednju školu - gimnaziju i 2016. je bio učenik trećeg razreda, radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi. U dogovoru s roditeljima povremeno izlazi,

konzumira alkohol, ali nije sklon opijanju, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-91/16 Prvi maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, završio je četiri razreda, a redovito školovanje prekinuo je, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

Drugi maloljetnik završio je osnovnu, upisao je srednju školu za zanimanje poljoprivredni tehničar, ali je zbog niza negativnih ocjena prekinuo školovanje te je upisao je srednju Graditeljsku školu koju je 2016. počeo pohađati. Radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-95/16 Prvi maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, završio je četiri razreda, a redovito školovanje je prekinuo je. Kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi, a slobodno vrijeme provodi u sadržajima ugone i zabave.

Drugi maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, završio je pet razreda uz ponavljanja, a redovito školovanje prekinuo je s navršениh 15 godina. Slobodno vrijeme provodi neorganizirano, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

Treći maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, završio je prvi i drugi razred uz ponavljanja, 2016. je bio učenik trećeg razreda. Radne, kulturne i higijenske navike ima razvijene primjereno kronološkoj dobi, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-96/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazanje osnovne škole, od samog početka imao je poteškoće u učenju i savladavanju školskog gradiva, ponavljao je peti i šesti razred, a nastavu je polazi po prilagođenom programu. Tijekom 2016. bio je učenik prvog razreda srednje škole, a slobodno vrijeme provodi u sadržajima ugone i zabave.

KM-DO-105/16 Maloljetnica je u dobi od sedam godina uključena u polazanje osnovne škole, te je završila 6 razreda osnovne škole. Nije sklona skitnji niti lutanju. Do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-108/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazjenje osnovne škole, nije ponavljao niti jedan razred, upisao je Srednju Tehničku školu za zanimanje bravar i 2016. bio je učenik trećeg razreda. Nije sklon skitnji niti lutanju, ne konzumira alkohol niti opojne droge, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

KM-DO-109/16 Prvi maloljetnik završio peti i šesti razred osnovne škole, po prilagođenom programu te je po završetku osnovne škole upisao srednju Graditelju školu za zanimanje podopolagač.

Drugi maloljetnik je sa sedam godina uključen u polazjenje osnovne škole, no kako je ponavljao prvi razred priznato mu je polazjenje redovne nastave prema prilagođenom programu, po završetku osnovne škole upisao je srednju Graditelju školu za zanimanje pomoćni soboslikar.

KM-DO-119/16 Maloljetnik je u sedmoj godini uključen u polazjenje osnovne škole, nije ponavljao niti jedan razred, nastavno gradivo savladava prema prilagođenom programu, nije agresivan, ne konzumira alkohol niti opojne droge, a do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenih djela niti prekršaja.

h) Utjecaj okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike maloljetnika, kao i činjenica da do predmetnog događaja nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenih djela na primjenu načela svrhovitosti u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a

Kao što je vidljivo iz provedenog istraživanja i podataka iznijetih u Tablicama broj 2. i 3. koje sadrže podatke iz obrazloženja navedenih rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. ZSM-a, okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike maloljetnika utjecale su na primjenu načela svrhovitosti, dok je vjerojatno odlučujući utjecaj na primjenu načela svrhovitosti imala činjenica da maloljetnici do evidentiranih kriminalnih radnji nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenih djela.

i) Vrste otuđenih predmeta i počinjenja kaznenih djela u postupcima u kojima su donijeta rješenja o odbačaju primjenom odredbi članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a

Glede objekta kriminalnih radnji valja naglasiti da se u pretežnom dijelu radi o otuđenju vrjednijih stvari tehničkih karakteristika, osobito televizora, pojačala, TV receivera, kućnih

kina, mobitela, bicikla, prehrambenih i kozmetičkih te duhanskih i alkoholnih artikala iz trgovina, stolnih računala, prijenosnih računala, motornih pila, novčanica iz registar kasa ugostiteljskih objekata, većih količina PET i ALU/FE ambalaže, zlatnog i srebrnog nakita, alata, drva za ogrjev, ukrasnog drveća, većih količina cigareta, plinskih boca, tenisica „kopački“, kožnih lopti, trenirki, uglavnom stvari koje su podobne za konzumaciju ili daljnju preprodaju radi dobivanja novčanih sredstava.

Tablica broj 4.

<p>PREDMETI KM-DO ODO ČAKOVEC</p> <p>– SAŽETAK NAVODA IZ OBRAZLOŽENJA ODBAČAJA RADI „BEZUVJETNE“ SVRHovitosti</p>
<p>4/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>5/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>7/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>8/16 Prema maloljetniku su u tijeku kazneni postupci, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>10/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da je maloljetnik bio na izvršavanju zavodske odgojne mjere, a posebice na činjenicu višegodišnjeg vremenskog odmaka od počinjenja kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>11/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>

15/16 Prema maloljetnicima su u tijeku kazneni postupci, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
22/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
23/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
24/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
26/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
28/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
37/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
38/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
39/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
40/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen

<p>kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>41/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, da je predmet krađe vraćen oštećeniku, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>42/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>44/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>52/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnicu, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>55/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>56/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>57/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>
<p>60/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.</p>

63/16 Prema maloljetnicima su u tijeku kazneni postupci, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

65/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

67/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnicu, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježena kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

72/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

73/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

74/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

76/16 Prema maloljetnicima su u tijeku kazneni postupci, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

80/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnicu, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježena kao počiniteljica kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

83/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

85/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
87/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, kao i činjenicu da su ukradeni mobilni telefoni vraćeni vlasnicima, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
89/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
91/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, kao i činjenicu da su maloljetnici oštećeniku nadoknadili štetu počinjenu kaznenim djelom, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
92/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
95/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnike, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
96/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
98/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
100/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
104/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

105/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
106/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
107/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, te imajući u vidu da je maloljetnik u tretmanu nadležnog Centra za socijalnu skrb i da je u tijeku njegov smještaj u odgojnu ustanovu, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
108/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
109/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
116/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
117/16 Prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
119/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.
126/16 Imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

Kada analiziramo navode iz sadržaja obrazloženja donijetih rješenja o odbačaju temeljem odredbi članka 71. stavka 1. i 2. ZSM-a, vidljivo je da prevladavaju uglavnom tri vrste obrazloženih navoda uz iznimku četvrte, i to sljedeći navodi:

- a) imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito;
- b) imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelj kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito;
- c) prema maloljetniku je u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito;
- d) imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da su otuđene stvari vraćene vlasniku ili je istom šteta naknađena, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito.

Valja istaknuti kao bitnu činjenicu da se navedeni maloljetnici u odnosu na koje je donijeto rješenje o odbačaju temeljem odredbi članka 71. stavka 2. ZSM-a, (osobito uz navođenje da je prema maloljetniku u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi bilo svrhovito), u evidencijama Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu ne evidentiraju prvi puta, već je riječ o opetovanim i evidentiranim počiniteljima kaznenih djela. Dakle, tijekom 2016. godine od ukupnog broja evidentiranih maloljetnih počinitelja (72 maloljetnika tijekom 2016. godine u odnosu na koja su donijeta rješenja o odbačaju temeljem odredbi članka 71. stavak 1. i 2. ZSM-a) evidentirano je 20 mlađih maloljetnika i 8 starijih maloljetnika u odnosu na koje su donijeta rješenja o odbačaju temeljem odredbe članka 71. stavka 2. ZSM-a, s obzirom da su prema maloljetnicima ranije bili pokrenuti kazneni postupci pred Općinskim sudom, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije. Naime, bezuvjetna svrhovitost nedvojbeno je, pod određenim pretpostavkama, primjerena za primarne počinitelje, no u odnosu na recidiviste treba biti malo oprezniji, a u konkretnim primjerima riječ je o recidivistima istih ili lakših kaznenih djela gdje s obzirom na svaki konkretni slučaj nije bilo moguće primijeniti strožu maloljetničku sankciju od već izrečene prema maloljetnicima i starijim maloljetnicima. Broj od 20 mlađih maloljetnika i 8 starijih maloljetnika vidljiv je iz Tablica broj 1. i 5., s time da mlađi maloljetnici participiraju sa 71,42%, a stariji maloljetnici sa 28,57%, a svima su od strane suda izrečene predložene maloljetničke sankcije koju su postale pravomoćne.

Tablica broj 5.

PREDMETI KM-DO	Mlađi maloljetnici	Stariji maloljetnici
4/16	1	
5/16	1	
7/16	1	
8/16		1
15/16	2	
24/16		1
26/16	1	
37/16	1	
38/16		1
44/16	1	
55/16	1	
57/16		1
60/16	1	
63/16	2	1 Ž
65/16		1
73/16	1	
76/16	2	1
98/16		1
100/16	1	
104/16	1	
106/16	1	
116/16	1	
117/16	1	
UKUPNO:	20	8

Prateći maloljetnike, u odnosu na koje je tijekom 2016. donijeto rješenje o odbačaju temeljem odredbi članka 71. stavka 1. i 2.ZSM-a, u evidencijama Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu, uočava se da se maloljetnici u odnosu na koje je donijeto rješenje o odbačaju temeljem odredbi članka 71. stavka 2. ZSM-a(uz obrazloženje da je u tijeku kazneni

postupak, a pokretanje i vođenje novog kaznenog postupka ne bi bilo svrhovito u 85% slučajeva) ponovo sudjeluju u počinjenju kriminalnih radnji imovinskog karaktera tijekom 2017. godine, kao i kaznenih djela (osobito stariji maloljetnici) za koja je zapriječena kazna zatvora veća od 5 godina kao odrasli počinitelji kaznenih djela. Radi se o vrlo visokom postotku recidiva koji može ukazivati na upitnu svrhovitost primjene članka 71. stavak 2. ZSM-a, temeljem kojeg propisa se u načelu doista "oprašta" maloljetniku počinjeno kazneno djelo. Međutim, ovdje se ne radi o postojanju bilo kakvih problema u pravnom uređenju ove mjere niti o suštinskim nedostacima u njezinoj praktičnoj primjeni. Potrebno je navesti da se u kategoriji maloljetnih počinitelja recidivista gotovo isključivo radi o pripadnicima romske narodnosti. Iako nacionalna pripadnost više nije podatak koji se utvrđuje u kaznenom postupku kao osobni podatak sudionika postupka, utvrđivanje pripadnosti maloljetnih počinitelja romskoj narodnosti u kaznenom postupku ostvaruje se s potpunom sigurnošću na temelju drugih podataka koji se u postupku prikupe u odnosu na maloljetnika. Specifičnim upravo za ovu populaciju pokazalo se rano ulaženje u kriminalnu zonu i vrlo ograničene mogućnosti preventivnog djelovanja. Zbog poznatih problema lošeg socioekonomskog statusa romske populacije i minimalne integracije, prvenstveno na planu obrazovanja, kod maloljetnih počinitelja romske narodnosti ne postižu se nužni preventivni učinci. Postupanje tijela progona prema njima i izricanje sankcija kod njih se ne usvaja kao poruka zajednice da treba korigirati vlastito ponašanje i ne ponavljati protupravne akte. Očito je da samo represivnim djelovanjem, bez obzira na njegovo konzekventnu i sveobuhvatnu primjenu, nije moguće postići željene učinke suzbijanja recidivizma. Kao bitno, ukazuje se nužnost provođenja obaveznog osnovnoškolskog obrazovanja, odnosno osiguravanja uvjeta da djeca iz romske populacije redovito pohađaju nastavu, bilo kroz oblike djelovanja nadležnih Centara za socijalnu skrb ili državnih odvjetništva u odnosu na roditelje iz romskih populacija koji svoju djecu ne vode u školu, niti iste motiviraju na pohađanje nastavne, već smatraju da se ista ne trebaju obrazovati barem kroz osnovnoškolsko obvezno obrazovanje, radi usvajanja standardnog jezika i osnovnih higijenskih navika. Takova postupanja roditelja trebaju biti prevenirana mjerama nadležnih Centara za socijalnu skrb, odnosno sankcionirana od strane državnih odvjetništva. Valja spomenuti da se maloljetnici kojima je tijekom 2016. od strane zamjenika općinskog državnog odvjetnika za mladež donijeto rješenje o odbačaju temeljem odredbe članka 71. stavak 1. ZSM-a, uz uvažavanje svih okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nisu zabilježeni kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u pravilu ne pojavljuju kao počinitelji novih kaznenih djela, naravno uz sporadične iznimke. Konkretnu primjenu navoda iz obrazloženja rješenja o odbačaju temeljem

„bezuovjetne“ svrhovitosti iz članka 71. stavak 1. i 2. ZSM-a analizirati ćemo kroz dvije vrste navoda iz obrazloženja u državnoodvjetničkoj praksi koji su najčešće primjenjivani kroz obrazloženja donijetih predmetnih rješenja temeljem „bezuovjetne“ svrhovitosti, a to su prethodno navedene b) i c) kategorije:

- b) imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, sve okolnosti koje se odnose na ličnost i obiteljske prilike za maloljetnika, kao i činjenicu da do predmetnog događaja nije zabilježen kao počinitelji kaznenog djela ili prekršaja, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito, (članak 71. stavak 1. ZSM-a);
- c) da je prema maloljetniku u tijeku kazneni postupak, a pokretanje novog kaznenog postupka ne bi utjecalo na odabir maloljetničke sankcije te imajući u vidu vrstu i težinu kaznenog djela, u konkretnom slučaju vođenje kaznenog postupka nije svrhovito - (članak 71. stavak 2. ZSM-a).

3. Analiza državnoodvjetničkih predmeta kao primjera dobre prakse

a) Državnoodvjetnička praksa: Primjer broj 1.

(1) Osnova za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika

Obrazloženje navoda b) kategorije, kao osnova za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika analizira se kroz predmet Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu broj KM-DO-52/16, u kojem je zamjenica općinske državne odvjetnice za mladež prema starijoj maloljetnici, zbog kaznenog djela iz članka 228. stavak 2. u svezi stavka 1. i članka 52. Kaznenog zakona, dana 28. lipnja 2016. donijela rješenje o odbačaju na temelju članka 71. stavak 1. ZSM-a, obzirom da vođenje postupka prema maloljetnici bi bilo svrhovito.

(2) Činjenični opis kaznenog djela/kriminalnih radnji maloljetnika

Iz dostavljene kaznene prijave trgovačkog društva od 30. ožujka 2016., s priložima, proizlazi da je maloljetnica dana 28. prosinca 2015., oko 18,38 sati, u Varaždinu, Međimurska ulica 31c, u cilju da se domogne vrijednih stvari koje pronađe, u trgovini, uzela i za sebe zadržala kremu za depilaciju od 100 ml i jedne tajice, sveukupne vrijednosti od 64,98 kuna te je potom dana 29. prosinca 2016., oko 14,50 sati u istoj trgovini uzela i za sebe zadržala jedne naušnice vrijedne 56,99 kuna.

(3) Stav maloljetnika/ce prema kriminalnim radnjama

Iz sadržaja obavijesne izjave zaključuje se da je maloljetnica poricala počinjenje radnji koje joj se na opisani način stavljaju na teret, no iz prijavi priložene materijalne dokumentacije, proizlazi da su se u postupanju maloljetnice ostvarila obilježja kaznenog djela krađe iz članka 228. stavak 2. u svezi stavka 1. i članka 52. Kaznenog zakona.

(4) Prikupljeni podaci o ličnosti i obiteljskim prilikama maloljetnika/ce i obrazloženje odbačaja kaznene prijave

Iz prikupljenih podataka iz izvješća o ličnosti i obiteljskim prilikama centra za socijalnu skrb, proizlazi da maloljetnica potječe iz cjelovite obitelji nižeg socioekonomskog statusa. Rođena je kao treće po redu od devetero djece u izvanbračnoj zajednici roditelja, te s istima i mlađom braćom živi u vlastitoj kući veličine dvosobnog stana, a uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjih doplataka i povremenih prihoda koje ostvaruju otac i majka odlaskom u rad za nadnicu. Unatrag godinu dana maloljetnica živi u izvanbračnoj zajednici i majka je malodobne djevojčice. Završila je sedam razreda osnovne škole, ponavljala je šesti razred, te je po navršetku 15 godina napustila školovanje, a do predmetnog događaja nije evidentirana kao počiniteljica kaznenih djela i prekršaja. Dakle, navedenom osnovom odbačaja koja je obrazložena, vidljivo je da vođenje postupka prema maloljetnici zbog kaznenog djela krađe iz članka 228. stavak 2. u svezi stavka 1. i članka 52. Kaznenog zakona, doista ne bi bilo svrhovito. Upravo radi toga, jer je maloljetnici to prvo kriminalno ponašanje te nije evidentirana kao počinitelj kaznenih djela ili prekršaja, a prvenstveno se na istu odbacivanjem kaznene prijave valja djelovati odgojno-pedagoški, a ne disciplinski. Maloljetnici počinjeno kazneno djelo s obzirom na dob valja „prvi puta tužiteljski oprostiti“, a takva zakonska mogućnost zaista daje državnom odvjetniku pravo i procesne mogućnosti da u odnosu prema maloljetnici ne pokreće postupak. Takav postupak državnog odvjetnika prije svega rezultira odgojnim pristupom, a ne odmah kažnjavalačkim mogućnostima koje Zakon državnom odvjetniku kao tužitelju omogućuje.

b) Državnoodvjetnička praksa: Primjer broj 2.

(1) Osnova za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika

Obrazloženje navoda c) kategorije, kao osnove za odbacivanje kaznene prijave u odnosu na maloljetnika analizira se kroz predmet Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu broj

KM-DO-7/16, u kojem je zamjenica općinske državne odvjetnice za mladež prema mlađem maloljetniku, zbog kaznenog djela iz članka 228. stavak 1. Kaznenog zakona dana 20. siječnja 2016. donijela rješenje o odbačaju na temelju članka 71. stavak 2. ZSM-a, obzirom da vođenje postupka prema maloljetniku ne bi bilo svrhovito.

(2) Činjenični opis kaznenog djela/kriminalnih radnji maloljetnika

Iz dostavljenog Posebnog izvješća Policijske uprave varaždinske, Policijske postaje Varaždin od 15. prosinca 2015. s prilogima, proizlazi da je maloljetnik dana 10. prosinca 2015., u vremenu od 13,00 sati do 14,00 sati, u Varaždinu, Kapucinski trg bb, u cilju da se domogne bicikla, iz metalnog nosača za bicikle ispred poslovnice „T-com-a“, uzeo i za sebe zadržao bicikl marke „Fuji Nevada“, crno plave boje, nepoznatog tvorničkog broja, vlasništvo S. P., vrijednog oko 3.000,00 kuna.

(3) Stav maloljetnika/ce prema kriminalnim radnjama

Iz sadržaja obavijesne izjave, zaključuje se da je maloljetnik detaljno opisao počinjenje radnji koje mu se na opisani način stavljaju na teret, a što je sukladno prijavi priloženoj materijalnoj dokumentaciji, slijedom čega proizlazi osnovana sumnja da su se u postupanju maloljetnika ostvarila obilježja kaznenog djela iz članka 228. stavak 1. Kaznenog zakona.

(4) Prikupljeni podaci o ličnosti i obiteljskim prilikama maloljetnika/ce i obrazloženje odbačaja kaznene prijave

Iz prikupljenih podataka iz izvješća o ličnosti i obiteljskim prilikama centra za socijalnu skrb, proizlazi da maloljetnik živi s roditeljima i šestero mlađe braće u zidanoj kući veličine dvosobnog stana, vrlo oskudno namještenoj, a uzdržavaju se od zajamčene minimalne naknade, dječjeg doplatka te novca koje otac zaradi odlaskom u rad za nadnicu. Maloljetnik je rođen kao prvo i najstarije od sedmero djece u izvanbračnoj zajednici svojih roditelja. Prema roditeljima nisu poduzimane mjere obiteljskopravne zaštite, dok je maloljetnik od samog početka školovanja imao poteškoće u učenju te je po prijedlogu stručnog tima centra za socijalnu skrb prebačen na školovanje u centar za odgoj i obrazovanje, gdje je završio šest razreda i prekinuo školovanje jer je navršio petnaest godina života. Tijekom školovanja manifestirao je poremećaje u ponašanju u vidu neizvršavanja školskih obveza, nepoštivanja autoriteta nastavnika, sukoba s drugim učenicima te je bio uključen u tretman psihologa, dok je neorganizirano slobodno vrijeme provodio u sadržajima ugame i zabave, a povremeno je

pomagao roditeljima u domaćinstvu i brizi o mlađoj braći. Prema maloljetniku je u dugom spisu Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu zbog kaznenog djela iz članka 118. stavak 1. Kaznenog zakona, dana 13. siječnja 2016. vijeću za mladež nadležnog Općinskog suda stavljen prijedlog za primjenu odgojne mjere posebne obveze iz članka 10. stavak 2. točka 8. i 11. ZSM-a, da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili poslove komunalnog ili ekološkog značenja, odnosno da se uključi u pojedinačni ili skupni psihosocijalni tretman u savjetovalište za mlade. Dakle, navedenom osnovom odbačaja koja je obrazložena, vidljivo je da vođenje postupka prema maloljetniku zbog kaznenog djela krađe iz članka 228. stavak 1. Kaznenog zakona, doista ne bi bilo svrhovito jer bi akumuliralo još jedan postupak prema maloljetniku kojemu je uistinu već prethodno za teže kazneno djelo iz članka 118. stavak 1. Kaznenog zakona predložena efikasna odgojna mjera posebne obveze iz članka 10. stavak 2. točka 8. i 11. ZSM-a. Takva zakonska mogućnost zaista daje državnom odvjetniku diskrecijsko pravo da u odnosu prema maloljetniku koji je već evidentiran kao počinitelj kriminalnih radnji ne pokreće i ne kumulira nove postupke koji ne bi rezultirali istom ili težom odgojnom mjerom ili sankcijom, naravno uz uvažavanje svih ostalih činjenica i podataka prikupljenih tijekom postupka i iz dostavljenih priloga kaznenoj prijavi. Cilj takve zakonske mogućnosti i postupanja državnog odvjetništva je ubrzati postupanje prema maloljetnom počinitelju fokusiranjem na dokazivanje onih kaznenih djela koja su od važnosti za izbor maloljetničke sankcije. Naravno, postavlja se problem recidivizma i primjene načela bezuvjetne svrhovitosti, za što smatram da bi se isto trebalo ocjenjivati u svakom konkretnom slučaju jer nije isto ukoliko se kao recidivisti pojavljuju maloljetnici sa istim ili lakšim kaznenim djelima, u odnosu na počinitelje recidiviste težih kaznenih djela, gdje osobno smatram ne bi trebalo primjenjivati načelo bezuvjetne svrhovitosti, već bi pažljivim proučavanjem spisa, prikupljenih dokaza i obiteljske anamneze svakog maloljetnika ponaosob, nastaviti kazneni progon prema istom.

c) **Zaključak**

Ova dva izložena i analizirana predmeta iz državnoodvjetničke prakse predstavljaju dobre primjere primjenjivosti načela „bezuovjetne“ svrhovitosti, s obzirom da je na navedeni način uz slična obrazloženja donijeto gotovo dvije trećine rješenje o odbačaju na temelju odredbe članka 71. stavak 1. i 2. ZSM-a u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu tijekom 2016. godine. Broj odbačaja kaznenih prijava uz primjenu načela „bezuovjetne“ svrhovitosti opravdan je ciljem i svrhom vođenja postupka prema maloljetnim počiniteljima na koje je prioritet ponajprije odgojno utjecati te ukazati na neprihvatljivost njihova ponašanja, uz jačanje njihove osobne odgovornosti i razvijanje cjelokupne ličnosti, i to prvenstveno kroz razgovore

sa stručnim osobama, a ujedno ovakav pristup znači i značajno rasterećenje sudova, kao i uštedu na troškovima postupka. Velik broj odbačaja temeljem načela „bezuovjetne“ svrhovitosti posljedica je i činjenice što su tijekom prethodnog razdoblja donijete sudske odluke kojima su maloljetnicima izrečene zavodske odgojne mjere ili pak je sudski postupak za izricanje istih već bio u tijeku, pa povodom novih prijava nisu inicirani novi kazneni postupci, već su u postojećim postupcima predlagane strože odgojne mjere. Prikupljanje podataka o ličnosti maloljetnika i njegovoj sredini i prilikama u kojima živi središnji je problem čitavog kaznenog postupanja prema maloljetniku. Poznavanje maloljetnikove ličnosti i njegovih obiteljskih i socijalnih prilika nužna su pretpostavka za donošenje čitavog niza odluka u stadiju pretpripremnog i pripremnog postupka. Valja istaknuti da nijedna odluka o primjeni načela „bezuovjetne“ svrhovitosti, kada o njoj odlučuje državni odvjetnik u pretpripremnom postupku, ne može se donijeti ako državni odvjetnik ne raspolaže s dovoljno podataka koje se odnose na ličnost maloljetnika, njegove osobne, obiteljske i socijalne prilike. Stoga je radi unapređenja rada u predmetima prema maloljetnim osobama, neophodno potrebna kontinuirana i ažurna suradnja s nadležnim centrom za socijalnu skrb. Pri tome valja istaknuti problem uočenih nedostataka u izradi izvješća o ličnosti i obiteljskim prilikama za maloljetnike, koja trebaju sadržavati aktualne podatke o ličnosti maloljetnika, njihovim obiteljskim prilikama, izrečenim mjerama obiteljskopravne zaštite, rezultatima provođenja istih, ranijoj evidentiranosti o počinjenim kaznenim djelima i prekršajima te prijedlog centra za postupanjem primjenom načela svrhovitosti ili pak prijedlog maloljetničke sankcije. Naime, dostavljena izvješća prečesto robuju formalnostima i opterećena su navođenjem niza irelevantnih podataka, kao što su nepotrebno detaljno opisivanje rodbinskih odnosa članova uže i šire obitelji, dok se ne sagledavaju konkretne okolnosti obiteljskih prilika maloljetnika, prvenstveno onih koje mogu predstavljati rizične kriminogene faktore. U pravilu se šturo obrađuju i okolnosti vezane uz sudjelovanje maloljetnika u obavljanju školskih obveza, što sve rezultira izostankom stručnih i činjenično fundiranih prijedloga za daljnje postupanje prema maloljetniku.

VII Zaključak

Svrhovitost kao načelo postupanja prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela predstavlja realizaciju obveze iz članka 40. stavak 3. alineja b) Konvencije o pravima djeteta prema kojoj je potrebno, kad god je to primjereno i poželjno, odrediti mjere postupanja s djecom koja su osumnjičena ili optužena, ili se utvrdilo da su prekršila kazneni zakon, bez pribjegavanja sudskim postupcima, uz uvjet da se u potpunosti poštuju ljudska prava i pravna zaštita. Šira primjena alternativnih sankcija, neformalnih oblika postupanja i implementacija mjera restorativne pravde smjer je u kojem idu reforme kaznenopravnog sustava i u Republici Hrvatskoj. Tome svjedoči i praktički svakodnevna primjena načela „bezuovjetne“ svrhovitosti kao osnove za donošenje državnoodvjetničkih odluka, i to rješenja o odbačaju prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela temeljem odredbi članka 71. stavak 1. i 2. ZSM-a. Valja zaključiti i naglasiti da maloljetni počinitelji, zbog svoje osjetljive dobi i karakteristika ličnosti, zahtijevaju da reakcija društva prema njima kao počiniteljima kaznenih djela bude ponajprije usmjerena na njihov preodgoj te time znatno drugačija nego prema odraslim počiniteljima. Maloljetničko pravo primarno treba promatrati kao "odgojno kazneno pravo". Postojeće zakonsko rješenje u vidu primjene načela „bezuovjetne“ svrhovitosti daje državnom odvjetniku u prethodnom postupku široke diskrecijske ovlasti za odlučivanje, koje on u praksi prema prikazanim podacima uvelike i koristi. Tako i u našem maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu prioritet u postupanju prema maloljetnim počiniteljima imaju neformalni oblici postupanja, a čime je svakako hrvatski zakonodavni okvir i praksa u skladu s međunarodnopravnim standardima. Smatram da za sada isti ne treba mijenjati, dokle god se kao značajne i presudne ne pokažu negativnosti primjena tog načela, a što do sada nije zabilježeno niti se posebno isticalo u praksi. Naime, primjena obrazloženog načela u prethodnom postupku prema maloljetnim počiniteljima omogućava žurnu intervenciju i postupanje odmah po počinjenom kaznenom djelu što je od značaja za redukciju recidivizma te značajno doprinosi rasterećenju sudova za mladež. Postupanje po načelu svrhovitosti predstavlja izuzetak od načela legaliteta u materijalnom smislu, jer se ne pokreće sudski postupak prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela u situaciji kad su ostvarene sve materijalne i procesne pretpostavke da se kazneni postupak pred sudom pokrene, ali se to ne ostvari jer državni odvjetnik utvrdi da vođenje sudskog postupka prema maloljetniku i izricanje formalne kaznene sankcije ne bi bilo svrhovito. Trenutno aktualno zakonsko rješenje daje državnom odvjetniku u prethodnom postupku široke diskrecijske ovlasti za odlučivanje

temeljem načela svrhovitosti, koje on u praksi, prema rezultatima provedenog istraživanja, uvelike i koristi te tako i u našem maloljetničkom kaznenom zakonodavstvu prioritet u postupanju prema maloljetnim počiniteljima imaju neformalni oblici postupanja. Time se ostvaruje da reakcija društva na počinjeno kazneno djelo maloljetnika postaje brža i neposrednija prema velikoj većini maloljetnika više se i ne pokreće kazneni postupak, nego se konačna odluka donosi već u fazi prethodnoga postupka od strane državnog odvjetnika za mladež. Kako je vidljivo iz provedenog istraživanja u Općinskom državnom odvjetništvu u Čakovcu tijekom 2016. od ukupnog broja maloljetničkih predmeta samo 58 predmeta upućeno je na rješavanje na nadležni Općinski sud u Čakovcu, dok su 102 kaznena predmeta riješena i završena u prethodnom postupku pred Općinskim državnim odvjetništvom u Čakovcu i to na način da je kaznena prijava prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela odbačena rješenjem o odbačaju uz primjenu općih propisa (članka 70. ZSM) njih 4, primjenom bezuvjetne svrhovitosti (članak 71. ZSM) njih 32, primjenom uvjetovane svrhovitosti (članak 72. ZSM) njih 23 i primjenom „pendencijske“ svrhovitosti (članak 73. ZSM) njih 43. Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (31. svibnja 2015.) proširena je mogućnost primjene načela „bezuwjetne“ svrhovitosti (oportuniteta) prema maloljetnim počiniteljima kaznenog djela teške krađe, što se pokazalo adekvatnim u velikom broju slučajeva. Dakle, kod donošenja odluke državnog odvjetnika primjenom načela svrhovitosti kazneni postupak prema maloljetniku počinje i završava kod državnog odvjetnika. Izbjegavanjem sudske faze postupka i izricanja formalnih sankcija izbjegava se prevelika izloženost maloljetnika represivnom državnom aparatu i neopravdano i preuranjeno obilježavanje maloljetnika kao "kriminalca". U ostvarenju svoje zakonom definirane pozicije u postupku, državni odvjetnik ima odgovornu i delikatnu zadaću pravilne prosudbe budućeg ponašanja maloljetnika koji je već došao u sukob sa zakonom. Državni odvjetnik mora ocijeniti može li se svrha postupanja prema maloljetniku, odnosno odgojni utjecaj u smislu prevencije daljnjeg kriminalnog ponašanja, postići i bez vođenja formalnog kaznenog postupka. Svoju zadaću državno odvjetništvo ispunjava ažurno i uspješno, a kao što je to viđeno i kroz presjek državnoodvjetničke prakse djelovanjem tijekom 2016., u empirijskom dijelu ovog rada. Ovlasti državnog odvjetnika nose i veliku odgovornost, koja zahtjeva sposobnost, dobru organizaciju te stalnu i ciljanu edukaciju tima u državnom odvjetništvu koji čine zamjenik i stručni suradnik. S obzirom na to da se primjena načela „bezuwjetne“ svrhovitosti temelji ne samo na zakonskim uvjetima, nego i na procjeni državnog odvjetništva, nužno je osigurati njegovu ujednačenu primjenu u radu svih državnih odvjetništava. U tome bi cilju trebalo uspostaviti zajedničke kriterije kako bi se spriječila mogućnost eventualne zlouporabe u praksi. Visoki postotak primjene načela svrhovitosti, i to u

prvom redu „bezuovjetne“ svrhovitosti mijenja i položaj suda za mladež, koji tada u svojem radu dobiva manji broj maloljetnika, ali često se radi upravo o najkompliciranijim slučajevima, prema kojima se ili nije mogla primijeniti nikakav alternativna mjera ili koji su i unatoč njoj recidivirali. Stoga je potrebno da sudovi za mladež tijekom kaznenog postupka prema maloljetniku vrednuju prethodno donesenu odluku državnog odvjetnika o primjeni svrhovitosti zbog nekog prethodno počinjenog kaznenog djela, posebno kada se radi o uvjetovanoj svrhovitosti, kada je maloljetniku već bila izrečena posebna obveza kao neformalna sankcija. Uspješna realizacija načela „bezuovjetne“ svrhovitosti zahtijeva da se ostvari još ažurnija i efikasna suradnja između svih tijela koja sudjeluju u postupanju prema maloljetnicima, dakle ne samo između državnog odvjetništva i sudova za mladež, nego i policije, centra za socijalnu skrb, kao i raznih udruga civilnog društva, koje također daju veliki doprinos. Jedino snažnim angažmanom i suradnjom svih uključenih tijela može se uspješno ostvariti željena specijalna prevencija i resocijalizacija maloljetnih počinitelja kaznenih djela.

VIII Popis literature

A. Knjige i članci

1. Božičević-Grbić Melita, Roksandić Vidlička Sunčana, Reforma maloljetničkog kaznenog prava i sudovanja, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 18, broj 2, 2011., str. 679.-715.
2. Brozović Juraj, Načelo oportuniteta u hrvatskom kaznenom procesnom pravu: nova rješenja i mogućnosti praktične primjene, Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja, vol. 44, broj 90, 2011., str. 16.- 29.
3. Carić Ante, Mlađe osobe u kaznenom pravu (počinitelji i žrtve) odabrana poglavlja, Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti, 2002., str. 104.-111.
4. Carić Ante, Provedba standarda UN za maloljetničko pravosuđe u hrvatskom maloljetničkom pravu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol.. 43, broj 1, 2006., str. 1.-16.
5. Carić Ante i Ivana Kustura: Kamo ide hrvatsko maloljetničko kazneno zakonodavstvo? 2 dio, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 47, broj 4, 2010., str. 779.-820.
6. Carić, Marina; Pleić, Marija; Radić, Ivana, Primjena maloljetničkog prava u kaznenom postupku prema mlađim punoljetnicima, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu broj 1, 2021., str. 3 - 37.
7. Cvjetko Božica, Singer Mladen, Kaznenopravna odgovornost mladeži u praksi i teoriji, Organizator 2011., str 1.-790.
8. Cvjetko Božica, Singer Mladen, Kaznenopravna zaštita djece, Nakladni zavod Globus, 2013., str. 614.-619.
9. Bruckmuller Karin, Pilgram Arno, Stummvoll Gunter, Austria, u; Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments, vol. 1, 2nd revised edition, str. 41-53.
10. Dignan James, Englandand Wales, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments, vol. 1, 2nd revised edition, str. 357.-369.

11. Dünkel Frieder, Germany, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 2, 2nd revised edition, str. 564-547.
12. Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Pruin Ineke, *Sanctions system and trends in the development of sentencing practices*, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, Pruin Ineke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 1, 2nd revised edition, str. 1649.-1667.
13. Hebeisen Dieter, Switzerland, u: Dünkel Frieder, Grzywa Joanna, Horsfield Philip, PruinIneke, Gensing Andrea, Burman Michele i O'Mahony David, *Juvenile Justice Systems in Europe, Current Situation and Reform Developments*, vol. 1, 2nd revised edition, vol. 3 second revised edition, str. 1389.-1403.
14. Hirjan Franjo., Singer, Mladen, *Maloljetnici u krivičnom pravu*, Zagreb, Globus, 1991., str. 1.-560..
15. Hrabar, Dubravka: *Nova procesna prava djeteta – europski pogled*, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, vol. 4, broj1, 2013, str. 65.-76.
16. Krapac, Davor, *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije; II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Zagreb, 2003., str. 1.-412.
17. Puharić Biljana, Radić Ivana, *Primjena načela svrhovitosti u postupanju prema maloljetnicima*, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 22, broj 2, 2015., str. 635.-669.
18. Radić, Ivana, *Implementacija Direktive o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima u noveli Zakona o sudovima za mladež*, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, broj 2, 2020., str. 571 - 601.
19. Radić Ivana, *Hrvatski sustav maloljetničkih sankcija: trenutačno stanje i prijedlozi za promjenu* *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb)*, vol. 24, broj 1, 2017, str. 83.-115.

B. Pravni izvori

1. Pekinška pravila, u: Novine u kaznenom zakonodavstvu, Zbornik radova, Opatija 11.-12. svibnja 2017.
2. Konvencija o pravima djeteta, Službeni list SFRJ br. 15/1990, Narodne novine – Međunarodni ugovori br. 12/1993, 20/1997 // UN Convention on the Rights of the Child, CRC. Tekst Konvencije dostupan na: http://www.unicef.hr/upload/file/300/150215/FILENAME/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta.pdf,
3. Recommendation N°R(87)20 of the Committee of Ministers to member states on „Social reaction to juvenile delinquency“, Tekst Preporuka Vijeća ministara br, R (87) 20 o društvenim reakcijama na maloljetničku delikvenciju dostupan na mrežnim stranicama Vijeća Europe: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/CDPC%20documents/CDPC%20%282013%29%207%20Compilation%20of%20the%20different%20legal%20instrument%20related%20on%20justice%20for%20children%20and%20juvenile%20delinquency.pdf>,
4. Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu osumnjičenu ili optuženu u kaznenim postupcima, (SL L 132, 21. 5. 2016.)
5. Smjernice Odbora ministara o pravosuđu prilagođenom djeci (Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child friendly justice), 17. 11. 2010., dostupne na mrežnim stranicama Vijeća Europe: <http://www.coe.int>,
6. Savezni zakon od 20. listopada 1988. o suđenju u kaznenim djelima mladih i mlađih punoljetnih osoba (Juvenile Courts Act 1988 - JGG) StF: Savezne novine br. 599/1988, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002825>, datum pristupa: 15.12.2022.,
7. Zakon o sudovima za mladež, <https://www.gesetze-im-internet.de/jgg/>, Jugendgerichtsgesetz – JGG, članci 37. a, 38, 45, 47 i 75, datum pristupa 15.12.2022.
8. Zakon o opojnim drogama (Suchtmittelgesetz),, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10011040>, datum pristupa: 15.12.2022.,
9. Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20 i 80/22),
10. Zakon o sudovima za mladež (Narodne novine, broj: 84/11, 143/12, 148/13, 56/15 i 126/19),

11. Zakon o državnom odvjetništvu (Narodne novine broj: 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15, 82/15),
12. Zakon o državnom odvjetništvu (Narodne novine broj: 67/18 i 21/22),
13. Kazneni zakona (Narodne novine, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17),
14. Legal Aid Sentencing and Punishment of Offenders Act 2012., dostupan na: <http://www.legislation.gov.uk/>, datum pristupa: 15.12.2022.,

C. Ostali izvori

1. Godišnje izvješće o radu Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu za 2015. godinu, veljača 2016., datum pristupa: 15.12.2022.,
2. Godišnje izvješće o radu Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu za 2016. godinu, veljača 2017., datum pristupa: 15.12.2022.,
3. Godišnje izvješće o radu Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu za 2017. godinu, veljača 2018. datum pristupa: 15.12.2022.,
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Youth_Offending_Team., datum pristupa: 15.12.2022.,

D. Popis državnoodvjetničkih predmeta Općinskog državnog odvjetništva u Čakovcu

1. KM-DO-4/16, KM-DO-5/16, KM-DO-7/16, KM-DO-8/16, KM-DO-10/16, KM-DO-11/16, KM-DO-15/16, KM-DO-22/16, KM-DO-23/16, KM-DO-24/16, KM-DO-26/16, KM-DO-28/16, KM-DO-37/16, KM-DO-38/16, KM-DO-39/16, KM-DO-40/16, KM-DO-41/16, KM-DO-42/16, KM-DO-44/16, KM-DO-52/16, KM-DO-55/16, KM-DO-56/16, KM-DO-57/16, KM-DO-58/16, KM-DO-60/16, KM-DO-63/16, KM-DO-65/16, KM-DO-67/16, KM-DO-72/16, KM-DO-73/16, KM-DO-74/16, KM-DO-76/16, KM-DO-80/16, KM-DO-83/16, KM-DO-85/16, KM-DO-87/16, KM-DO-89/16, KM-DO-91/16, KM-DO-92/16, KM-DO-95/16, KM-DO-96/16, KM-DO-98/16, KM-DO-100/16, KM-DO-104/16, KM-DO-105/16, KM-DO-106/16, KM-DO-107/16, KM-DO-108/16, KM-DO-109/16, KM-DO-116/16, KM-DO-117/16, KM-DO-119/16, KM-DO-126/16.